

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2025

aruandeaasta lõpp: 31.12.2025

sihtasutuse nimi: Sihtasutus Eestimaa Looduse Fond

registrikood: 90001457

postiaadress: Tartu maakond, Tartu linn, Tartu linn,
Staadioni tn 67

postisihthnumber: 51008

telefon: +372 7428443

e-posti aadress: elf@elfond.ee

veebilehe aadress: <https://www.elfond.ee>

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	23
Bilanss	23
Tulemiaruanne	24
Rahavoogude aruanne	25
Netovara muutuste aruanne	26
Raamatupidamise aastaaruande lisad	27
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	27
Lisa 2 Raha	30
Lisa 3 Lühiajalised finantsinvesteeringud	31
Lisa 4 Nõuded ja ettemaksed	31
Lisa 5 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	32
Lisa 6 Tütarettevõtjate aktsiad ja osad	32
Lisa 7 Kinnisvarainvesteeringud	33
Lisa 8 Materiaalsed põhivarad	34
Lisa 9 Kasutusrent	34
Lisa 10 Laenukohustised	35
Lisa 11 Võlad ja ettemaksed	36
Lisa 12 Võlad töövõtjatele	36
Lisa 13 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	36
Lisa 14 Annetused ja toetused	38
Lisa 15 Tulu ettevõtlusest	38
Lisa 16 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	39
Lisa 17 Mitmesugused tegevuskulud	40
Lisa 18 Tööjõukulud	40
Lisa 19 Seotud osapooled	41
Lisa 20 Sündmused pärast aruandekuupäeva	42
Aruande allkirjad	43
Vandeaudiitori aruanne	44

Tegevusaruande sisukord

Eestimaa Looduse Fond 2025	4
ELF kui huvikaitsja	5
Osalemine Eesti loodust oluliselt mõjutavate otsuste tegemises	5
ELFi metsaprogramm	6
ELFi mereprogramm	8
Merealade ruumiline planeering	8
Merekaitsealade ettepanekud ja merekeskkonda mõjutavad arendused	8
Eutrofeerumine ja säästlik põllumajandus	8
Läänemere valgala vardjad - projekt BaltCOP	8
Kestlik liha ja kala tarbimine	9
Naftareostuse ennetamine ja tõrje võimekus	10
ELFi märgalade programm	10
Sookoosluste taastamine	10
Eksperttööd	14
Märgalaviljelus	14
Turba kaevandamise küsimused	14
ELFi kliimaprogramm	15
ELi ja Eesti kliimapoliitika	15
Energeetika tuleviku planeerimine	16
Taastuvenergia ja kogukonnaenergeetika	16
Tuleviku maaelu algatus	17
Kliimamuutusega kohanemine	18
Looduskaitse andmebaas	19
Igaühe looduskaitse	19
ELFi loodustalgud	19
Puisniitude taastamine ja jätkusuutlik majandamine (LIFE projekt)	21
Konnad teel(t)	21
Teeme Ära talgupäev	22
Välja antud stipendiumid ja toetused	22

Eestimaa Looduse Fond 2025

SA Eestimaa Looduse Fond (ELF) on mittetulunduslik valitsusväline keskkonnaorganisatsioon, mis loodi 1991. aastal. ELF on sõltumatu vabaühendus, kes kaitseb loodust, kasutades parimat ekspertteadmist, uuenduslikke lahendusi ja igapäevast kaasabi.

2025. aasta tulud kokku olid 1,55 miljonit eurot (2024.a 1,36 miljonit eurot), millest Euroopa Liidu ning Eesti riiklike fondide ja riigieelarve toetused moodustasid 66,5% (2024.a 65,3%), muud fondid ja toatajad 21,8% (2024.a 18,7%), tasulised teenused 5,4% (2024.a 7,6%) ja annetused 6,3% (2024.a 7,4%). Aruandeaastal koguti sihtotstarbelisi annetusi 54 807 eurot (2024. a 45 715 eurot) ja sihtotstarbelisi toetusi 830 770 eurot (2024.a 1 129 178 eurot) ja mittesihtotstarbelisi annetusi 54 826 eurot (2024.a 58 019 eurot). Aruandeaasta lõpu seisuga oli ELFil 244 eraisikust ja 8 ettevõtjast püsiannetajat (seisuga 31.12.2024 vastavalt 247 ja 4).

ELFi tegevus ei ole hooajaline ega tsükliline ning majandusaasta aruande koostamise perioodil pole ilmnenud valuutakursside, intressimäärade ja börsikursside muutumisega seotud riske.

Aruandeaastal töötas organisatsioonis töölepingu alusel kokku 31 töötajat (22 täisajaga töökohta), 2024. aastal oli 35 töötajat (22 täisajaga töökohta). Töövõtulepingute alusel telliti lisatöid aruandeaastal 27 eraisikult ja 11 juriidiliselt isikult (2024. aastal 29 eraisikult ja 15 juriidiliselt isikult). Tööjõukulud töölepingute, töövõtulepingute ja juhatuse liikme lepingute alusel kokku koos tööjõumaksudega olid aruandeaastal 827 230 eurot (2024. a 857 763 eurot). Organisatsioonil on kokku 4 juhatuse liiget, kes on hõivatud ka töölepingute alusel, tehes tööd valdkonna ekspertidena. 2025. aastal jätkasid juhatuse liikmetena Tarmo Tüür (juhatuse esimees), Silvia Lotman (aseesimees), Aiki Avi ja Joonas Plaan. Juhatuse liikmetele maksti 2025. aastal tasusid kokku 123 569 eurot. ELF-i nõukogu töötas vabatahtlikkuse alusel: tasusid ja soodustusi kõrgema juhtorgani liikmetele ei arvestatud ega makstud.

ELF ei väljastanud garantiisid.

Finantssuhtarvud	2025	2024
Maksevõime üldine tase=käibevara/lühiajalised kohustised	1,74	1,22
Kohustiste ja varade suhe	0,84	0,88
Rahaliste vahendite tase=raha/lühiajalised kohustised	1,32	0,54

ELF kui huvikaitsja

ELFi jaoks on eksperttegevuse ning vabatahtlike kaasamise kõrval olulisel kohal ELFi ühiskondlik roll loodus- ja keskkonnakaitseliste huvide eest seisjana. Selleks, et loodushoidlikud otsused oleksid ühiskonnas paremini aktsepteeritud, pakub ELF nii otsustajatele kui ka laiemale avalikkusele teadmisi ökoloogilistest mõjudest ja seostest. ELF kogub ja levitab teaduspõhist infot looduse ja keskkonna kohta ning tõlgib ekspertteadmist üldarusaadavas keelde.

ELF järgib oma tegevuses [läbipaistva huvikaitse head tava](#).

Osalemine Eesti loodust oluliselt mõjutavate otsuste tegemises

ELF tegutseb selle nimel, et olulisi Eesti loodust mõjutavaid otsuseid tehtaks kaasavalt, tõenduspõhiselt ja läbipaistvalt. 2025. aastal osales ELF mitmetes keskkonnavalast riigi otsustusprotsessides, millest on lähemalt kirjutatud teemapeatükkides. Huvikaitsetegevustele oli suureks toeks ELFi annetajate panus ja Sigrid Rausingu Fondilt saadud tegevustoetus.

Õigusloomes, arengukavade koostamises, keskkonnavalastes aruteludes jt huvikaitse otsustusprotsessides osaleb ELF sageli koos teiste keskkonnaorganisatsioonidega, eeskätt [Eesti Keskkonnaühenduste Koja](#) (EKO) liikmetega, kellega vahetatakse infot oluliste arengute kohta, vajadusel koostatakse ühispöördumisi. Koostöös EKOga koostatud avalikest pöördumistest ja seisukohtadest keskkonnavalastes otsustusprotsessides saab ülevaate [EKO kodulehelt](#).

Suurematest protsessidest osalesime 2025. aastal kliimaseaduse ettevalmistamises, EL elurikkuse strateegia elluviimises Eestis, Natura hindamise protsessi õigusloomes, metsaseaduse ja looduskaitseaduse muutmise protsessis, kevadel liitus ELF Eesti Bioloogiaõpetajate Ühingu, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu pöördumisega Kliima-, Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Keskkonnaameti poole seoses keskkonnahariduse kärbetega.

ELFi ja EKO esindajatena osalesid ELFi eksperdid erinevates töögruppides ja protsessides:

- kliimaseaduse koostamise juhtrühma liige oli Joonas Plaan ning valdkondlike töörühmade liikmed järgnevalt: energeetika Ingrid Nielsen ning ELFi nõukogu liige Erik Moora, meremajandus Alex Lotman, elurikkus ja maakasutus Silvia Lotman, kestlik toidusüsteem Laura Uibopuu, ettevõtlus ja ressursikasutus ELFi nõukogu esimees Jüri Kaljundi;
- ENMAK 2035 juhtkomisjonis ja energeetikannõukogus Ingrid Nielsen;
- Ida-Virumaa õiglase ülemineku protsessi juhtrühma asendusliige oli Maia-Liisa Anton;
- põllumajanduse ja kalanduse arengukava 2030 (PÖKA) juhtkomisjoni asendusliige oli Aleksei Lotman;
- EKAK ühiskomisjonis (Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni rakendamise tegevuskavade elluviimise ja täitmise hindamise ning kodanikuühiskonna ja riigi koostöö arendamise valitsuskomisjon) Tarmo Tüür;
- taimekaitsenõukogus Aleksei Lotman;
- Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023–2027 juhtrühmas Aleksei Lotman;
- maaeluministeeriumi kalandusnõukogus ning Euroopa merendus-, kalandus- ja vesiviljelusfondi (EMKVF 2021–2027) ekspertkomisjonis Joonas Plaan ja Aleksei Lotman;
- kliimaministeeriumi põllumajanduse veekaitse töörühmas Aleksei Lotman;
- Tallinna Linnavalitsuse Pääsküla raba kaitseala nõukojas Jüri-Ott Salm;
- Liivi lahe meretuulepargi elektriühenduste riigi eriplaneeringu ja KSH koostamist koordineerivas juhtrühmas oli asendusliikmeks Aleksei Lotman;
- Üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ juhtrühmas on EKO esindaja Laura Uibopuu;
- ELi taasterahastu roheoskuste arendamise meetme juhtkomisjonis on EKO esindaja Maia-Liisa Anton.

EKO tegevust koordineeris 2025. aastal Maia-Liisa Anton.

Igal aastal annab EKO ühiselt välja keskkonnateo ja -kirve auhinnad. [2025. aasta keskkonnateo](#) tiitel anti Riigikontrollile teaduspõhiste keskkonnateemaliste analüüside eest. Keskkonnakirve pälvis valitsuskoalitsioon otsusega fikseerida majandatava metsa osakaal, millega luuakse võimalus olemasolevate looduskaitsealade vähendamiseks.

Eestile omaste koosluste ja maastike säilimine

ELFi metsaprogramm

Metsaprogrammi tegevused on suunatud sellele, et elurikkuse ja süsinikuvaru langus Eesti metsas pöörataks kasvule ja loodusemetsade pindala suureneks.

2025. aastal jätkus koostöö Ülemiste keskusega, kes toetab aastatel 2024-2026 loodussõbraliku metsanduse edendamist kokku 125 000 euroga. Koostöö Ülemiste keskusega on kestnud juba kuus aastat ning võimaldab ELFi seista selle eest, et metsade majandamisel eelistataks senisest enam püsimeetsandust. Koostöö raames uuendati püsimeetsandusega seotud materjale ning levitati neid [veebis](#), viidi läbi püsimeetsanduse alal töötavate organisatsioonide arutelupäev ning pandi alus püsimeetsanduse [Facebooki lehele](#). Püsimeetsanduse projekti koordinaator Laura Uibopuu korraldas koostöös rahvusvahelise püsimeetsanduse sertifikaadi EverCoveriga [audiitorite koolituse](#), kus püsimeetsanduse üldpõhimõtteid tutvustas Soome metsakasvataja ja inventeerija Jyri Mikkola, Eesti metsade konteksti avas metsaökoloog Anneli Palo. Kohal oli ja kommentaare jagas ka Marcus Walsh, kes tegutseb Soomes püsimeetsanduse teenust pakkuvas ettevõttes Innofor ning ELFi metsaökoloog Eliisa Pass. Septembris aitas ELF levitada Eestis püsimeetsanduse rahvusvahelise sertifikaadi ametlikku [avalikustamist](#).

Augustis korraldas ELF arvamusefestivalil püsimeetsanduse arutelu paneeli ["Püsimeetsandus - kas kesktee metsakaitse ja majandamise vahel?"](#) Arutelu modereeris Ode Maria Punamäe ja osalesid Rainer Kuuba (metsaomanik ja püsimeetsanduse praktiseerija), Raul Rosenthal (Tartu Ülikooli säästliku metsanduse nooremteadur), Rein Drenkhan (Eesti Maaülikooli metsapatoloogia professor), Erko Soolmann (RMK juhatuse liige).

Arvamusefestival. Püsimeetsandus - kas kesktee metsakaitse ja metsamajanduse vahel? Foto: Aaron Hakkaja

Läbi aasta menetles Kliimaministeerium metsaseaduse muudatuse ettepanekuid, millele esitati arvukalt ettepanekuid ja kommentaare ning juhtiti nii otsustajate kui avalikkuse tähelepanu plaanitavate seadusemuudatuste ohtudele, muuhulgas esines ELFi metsaökoloog Eliisa Pass veebruaris Riigikogus keskkonnakomisjoni ja maaelukomisjoni ühisistungil [sõnavõttuga](#) ning koostöös teiste vabaühendustega avaldasime [metsaseaduse muutmise ohtude taustainfo](#).

Kevadel 2025 korraldas ELF koostöös reklaamiagentuur Tabasco ning MTÜ Päästame Eesti Metsad, Eesti Ornitoloogiaühingu ning Eesti Rohelise Liikumisega kampaania, et juhtida tähelepanu sellele, et Eesti metsade raiemaht on jätkusuutmatult kõrge. Kampaania keskmes olid raiemahtu puudutavad andmed ning metsade liigraie tõttu häviv loodus.

Kampaania jooksul loodi metsaga seotud looduse ja inimeste perekonnanimedega vahele seos, korraldati temaatiline installatsioon lageraielangil ning kutsuti sotsiaalmeedias inimesi liituma kampaania raami lisamisega oma profiilipildile.

Kampaania "Metsa nimel" üks osa oli hauakividega installatsioon lageraielangil. Foto: Indrek Kasesalu

Kampaania tipnes pressiüritusega Vabaduse väljakul, kus musitseeris Puuluup. Sõna said metsakaitsjad ning paariks päevaks jäi vaatamiseks ka pop-up metsasurnuaed Jaani kiriku kõrval. Kokku liitus virtuaalse üritusega, mis juhtis tähelepanu kampaanialehele raiemahht.ee, 6125 inimest. Inimeste soov raievalu alla toomiseks anti üle ka keskkonna- ja energeetikaminister Andres Sutile.

Kohtumine keskkonnaminister Andres Sutig. Foto: Mattias Tammet

Metsaprogrammi tegevusi rahastati Eesti Keskkonnaühenduste Koja eelarvest, metsa kaitseks kogutud annetustest, Sigrid Rausingu Fondi vahenditest, Ülemiste keskuse toetusest ja ürituste läbiviimise teenuste arvelt. Metsateemalised tegevused on toimunud tihedas koostöös Eesti ja rahvusvaheliste keskkonnaorganisatsioonidega, ülikoolide teadlaste ja paljude teiste huvipooltega.

ELFi metsaprogrammi tegevusi vedasid 2025. aastal metsaprogrammi koordinaator Silvia Lotman, metsaökoloog Eliisa Pass, koordinaator-projektijuht Laura Uibopuu, kommunikatsiooniekspert Ode Maria Punamäe ja juhatuse esimees Tarmo Tüür. Info digitaalsele levikule aitas kaasa digitaalse kommunikatsiooni ekspert Raul Kübarsepp.

ELFi mereprogramm

Mereprogrammi eesmärk on puhas ja ökoloogiliselt mitmekesine Läänemeri, mille kaitset ja kasutust kavandatakse ja korraldatakse tervikliku ökosüsteemi põhiselt. ELF panustab mere seisundi parandamisse nii otse Eesti vastutusega ranniku- ja merealadel kui ka rahvusvahelise koostööga Läänemere tasandil.

ELFi mereprogrammi tegevustesse on integreeritud säästva põllumajanduse teemad, kuna Läänemere eutrofeerumine tuleneb merre valguvast peamiselt põllumajandusest pärinevast lämmastikust ja fosforist.

Merealade ruumiline planeering

ELF on olnud Eestis merealade planeerimise eestkõneleja ja aktiivselt kaasa rääkinud kõigi meie mereplaneeringute juures.

Osalesime **kogu Eesti mereala planeeringu lõpliku valmimise protsessis**. Kalanduse, turismi ja laevaliikluse kõrval on merealad üha enam muutumas majanduskeskkonnaks, kuhu rajatakse muuhulgas torujuhtmeid, elektrikaableid, kalakasvatuse ning meretuuleparke. Kõik see nõuab põhjalikku ja terviklikku planeerimist, mis arvestaks erinevate huvigruppide vajadusi ja aitaks ennetada võimalikke konflikte ning merekeskkonna kahjustamist. Mereala ruumiline planeerimine on kõigile EL liikmesriikidele kohustuslik.

ELF jälgib jooksvalt ka seda, kas Eesti merealal toimuv vastab planeeringu nõuetele.

Merekaitsealade ettepanekud ja merekeskkonda mõjutavad arendused

ELF hoiab jätkuvalt silma peal Kliimaministeeriumi menetletavatel merekaitsealade moodustamistel.

2020. aastal viis Mereinstituut Keskkonnaministeeriumi tellimusel läbi eeltöid majandusvööndis kaitsealade moodustamiseks. 2022. aastal esitas Eesti Ornitoloogiaühing ettepaneku tähtsate linnualade võrgustiku laiendamiseks. ELF toetab uuritud potentsiaalse kaitseala moodustamist ja kogu seni kaitsmata tähtsate linnualade võrgustiku kaitse alla võtmist. Kvantitatiivselt mõõtes toetame Eesti merealast vähemalt 30% kaitse alla võtmist vastavalt Euroopa Liidu elurikkuse strateegiale. Paraku on enamik kaitsealade moodustamisi venima jäänud, seepärast jätkasime merekaitsealade teemaga ka 2025. aastal ning peame seda tegema ka 2026.

Jälgime ka meretuuleenergeetika ja vesiviljeluse arenduste avalikustamisi ning kommenteerime vajadusel keskkonnamõju hindamiste programme, et tagada loodusväärtuste säilimine. ELF on kommenteerinud Hiiumaa merealale planeeritava kalakasvatuse KMHd ja valmistab ette raportit kalakasvatuste mõjust Läänemerele.

Eutrofeerumine ja säästlik põllumajandus

Kogu 2025. aasta vältel osales ELF ÜPP strateegiakava 2023–2027 ning maaelu arengukava 2014–2020 ühises seirekomisjonis. Nõuame järjepidevalt lämmastikubilansi rakendamist keskkonnasõbraliku majandamise meetme raames, jälgime veekaitsemeetmete rakendamist ja ÜPP järjekordset reformi. ÜPP ning laiemalt põllumajanduspoliitika teemasid kajastame maaelublogis www.elfond.ee/maaelu.

Läänemere valgala vardjad - projekt BaltCOP

Sirgeteks kraavideks kaevatud jõed ja kuivendatud märgalad süvendavad Läänemere eutrofeerumise probleemi, sest vesi jõuab koos liigsete toitainetega kiiresti merre ja oluliselt on vähenenud looduslik isepuhastumise võime.

ELF koos Rootsi ja Läti partneritega osaleb Interreg Central Baltic programmi rahastatud projektis "[BaltCOP - Baltic Catchment Officer Project](#)" („Läänemere valgala vardjad“). BaltCOP on jõgede ja märgalade taastamise projekt, mille eesmärk on vähendada toitainete äravoolu Läänemerele. Kuigi projekti põhieesmärk on ökosüsteemide taastamine ja tervemate veeökosüsteemide edendamine, püüab see samuti luua eeskujule tulevastele algatustele kogu Läänemere piirkonnas. Projekti raames muudame kolme Matsalu lahte vett viiva veekogu - Penijõgi, Oidrema peakraav ja Asupi oja - seisundit looduslähedasemaks ja parendame nende isepuhastusvõimet. Lisaks arutame Kasari alamjooksu vete tulevikku üle laiemalt, et leppida kokku järgmistes etappides siinsete vete looduslikkuse taastamisel.

Projekt algas 2024. aasta juunis ning kestab 36 kuud. Esimesel perioodil algas pilootalade seire, võeti esimesed veeproovid vooluveekogudest, hakati planeerima taastamistöid ja koguma maaomanikelt kooskõlastusi. Penijõe ja Asupi oja voolurežiimi muudeti talgutöödega looduslähedasemaks.

Talguliste tehtud voolusuunajad Penijõe sängis. Foto: Kateriina Rumvolt

Kestlik liha ja kala tarbimine

Põllumajanduse mõju on otseselt seotud lihatootmise praktikatega. ELF jätkas Mastercard toetusel liha tootmise ja tarbimisega seotud teavitustööga: läbi viidi kestliku toidutarbimise koolitus ning Toidufoori näitust eksponeeriti erinevates koolides ja üritusel. Tarbijate suunamiseks loodud [lihafoor](#) on arenenud ja täienenud juba 2017. aastast. Toidu teejuhid (juhised vastutustundlikule tarbijale), mis hõlmavad erineval moel ka liha, on avaldatud Soomes, Rootsis, Saksamaal, Prantsusmaal, Austrias, Belgias ja Portugalis.

2019. aastast on ELFil käsil Eestis keskkonnasäästlikku kalapüüki, tootmist ja tarbimist ning elanike teadlikkust edendav projekt. Kuigi Rootsi Postcode rahastatav projekt lõppes 2022. aastal, on projekti tegevused jätkunud Mastercard rahastuse toel. Projekti juhib ekspert Joonas Plaan.

Toetudes WWFi hinnangutele kalavarude loodusliku olukorra, püügimeetodite mõju ja teatud liikide püügi majandamise ning TÜ kalateadlaste soovitudele Eesti kontekstis oluliste majanduskalade kohta, kohendame Eesti oludele vastavaks igal aastal uuendatava kestliku kala tarbimise juhist [kalafoor](#). Praegu on Kalafooris 66 liiki. Viimati uuendati kalafoori detsembris ning toimus ka avalik loeng Tallinna Loomaaias.

ELF osales kalandusega seotud tööühmade koosolekutel, sh merenduse ümarlaua ja kalanduse ümarlaua istungitel. Lisaks on ELF Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) seirekomisjoni liige ning Kalanduse teabekeskuse nõukogu liige. ELF andis hinnangu Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi kaubanduslike kalade püügisoovidele ning selgitas Läänemere kalanduse seisu üldisemalt. FishSec eestvedamisel koostati koos Läänemereäärsete partneritega aruanne räime ja kilu olukorra kohta Eestis.

ELF on aktiivselt jätkanud angerja kaitsetegevustega BaltEEL Reco II projekti raames: sel teemal on toimunud mitmeid kohtumisi ametnikega, algatati angerja majandamiskava uuendamine ning Joonas Plaan tegi Regionaal- ja põllumajandusministeeriumi korraldatud angerja konverentsil ettekande looduskaitseorganisatsioonide rollist angerja kaitsel.

Mereprogramm on jätkuvalt tihedalt integreeritud Maailma Looduse Fondi (WWF) Läänemere programmiga (Baltic Sea Programme ehk BSP). Programmi juhtühmas (*shareholder group*) esindas ELF-i 2025. aastal juhatuse liige Joonas Plaan. BEPi tööühma raames koostati 2020. aastal viieaastane strateegia ja 2025. aastal jätkati selle rakendamist. Mereprogrammi juhib Aleksei Lotman, tegevustega on seotud kestliku kalanduse projektijuht Joonas Plaan, ekspert Kateriina Rumvolt, kommunikatsioonijuht

Kertu Hool ja kuni aprillini kestliku toidutarbimise projektijuht Silja Kana. Kaasa on aidanud ka digitaalse kommunikatsiooni ekspert Raul Kübarsepp.

Mereprogrammi rahastajateks oli Interreg Central Baltic programm, Sihtasutus Rootsi Instituut, Rootsi Postiloto Fond, Rootsi WWF, Sigrid Rausingu Fond, Euroopa Liidu DEAR programm ja Mastercardi toetus Läänemere kaitseks.

Naftareostuse ennetamine ja tõrje võimekus

ELF on alates 2005. aastast viinud läbi vabatahtlikele naftareostustõrje alaseid koolitusi ning arendanud vabatahtlike võrgustikku.

2025. aastal toimus algtaseme koolitus 25.-27. aprillil Võsu lähistel Koolimäe Loomemajas. 7. augustil osalesime vaatlejatena Haapsalu päästekomando poomide paigaldamise harjutustel. 8. detsembril oli reostustõrje veebiõppus koos eelneva valmisolekukontrolliga SMS-i teel.

Naftareostuse ennetamise projektis osalesid 2025. aastal Aleksei Lotman, Jaanus Libek, Kadri Aller, Katrin Loss, Kertu Hool ja Kärt Mell. Tegevusi rahastas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

ELFi märgalade programm

Märgalade programmis on ELFi tegevuse strateegiline eesmärk säilitada kõrge looduskaitseväärtusega, looduslikke ja süsinikurikkaid alasid ning leevendada neile avalduvaid negatiivseid mõjusid: säilitada allesolevaid väärtuslikke soid, hoida ära märgalasid kahjustavat kuivendamist ja leevendada kuivenduse mõjusid, taastada kuivendamisest rikutud soode ja teiste märgalade veerežiimi, vältida looduslikuna säilinud soodes turba kaevandamist, otsida võimalusi alternatiivsetele materjalidele üleminekuks ning uurida kuivendatud turbaaladel paiknevatel metsa- ja põllumaadel märgalaviljelusele ülemineku võimalusi.

Lähiaastate eesmärgid:

- tagada, et Eesti sood pakuvad võimalikult palju erinevaid looduse hüvesid ja neile avalduvad negatiivsed, eelkõige kuivendusest tulenevad mõjud on minimeeritud;
- viia läbi märgaladega seotud taastamistööd Pärnumaal ligi 3500 hektaril (projekt WaterLANDs) ja panustada taastamistööde kavandamisse Alam-Pedja looduskaitsealal (projekt "Kliimamuutustega kohanemise tegevuste elluviimine Eestis" - LIFE-SIP AdaptEst);
- tõsta ja avardada avalikkuse teadlikkust soode olulisusest (st arvestatakse nii sotsiaalsete kui kultuurilooliste aspektidega).

Sookoosluste taastamine

ELF on sookoosluste taastamisega tegelenud alates 2007. aastast. 2015–2021 taastati ELFi juhtimisel EL LIFE programmist ja KIKist rahastatud teguloo „**Soode kaitse ja taastamine**“ (*Conservation and Restoration of Mire Habitats – LIFE Mires Estonia*) raames veerežiimi kuuel kaitsealusel soo-alal (7900 ha soid, sh ligi 5000 ha Natura 2000 elupaigatüüpidele vastavaid elupaiku). Tegevused jätkuvad vastavalt [projekti järgsele tegevuskavale](#), kaitsekorralduskavadele jt protsessidele, aktiivne on projekti koduleht soo.elfond.ee. Jätkuprojektidega otsitakse rahalisi vahendeid taastamisalade loomastiku ja taimestiku muutuste seireks - Tartu Ülikool viis 2025. aastal läbi ühe seireringi WaterLANDs projekti raames. Alam-Pedja Ika-I ja Soosaare soos jätkub seire projektis „**Kliimamuutustega kohanemise tegevuste elluviimine Eestis**“ (*Implementation of national climate change adaptation activities in Estonia*, LIFE21-IPC-EE-LIFE-SIP AdaptEst/101069566) raames.

2021. aastal algas viieaastane projekt "Märgalade taastamine kui lahendus süsiniku sidumiseks, lõimides inimtegevust elurikkusega" - [WaterLANDs](#), mille eesmärgiks on mitmel pool Euroopas taastada kokku 10 500 hektarit kahjustatud märgalasid ning koondada eri riikide kogemused parimatest praktikatest, mida tulevikus märgalade hüvanguks kasutada. Kaasates juba projekti alguses kohalikke kogukondi ja teisi huvilisi, püüame kahjustunud märgalade taastamisel leida parima lahenduse nii keskkonnale, kohalikule kogukonnale kui ka majandusele.

Eestis on kavas taastamistööd ligi 4800 hektaril Pärnumaal. Parandada plaanitakse Kikepera kaitseala kuivendatud metsade ja soode olukorda, Soomaa rahvusparki edelaosa, Suuremetsa raba servaala. Taastamistööd on tehtud Kõrsa raba (Saia-soo) jääksoos ja Lavassaare asula ümbruses.

241 ha suurusel Kõrsa taastamisalal toimusid taastamistööd 2024. aastal, 2025. a valmis koostöös kohalike elanikega [Kõrsa harrastusteaduse rada](#), kus oli aasta jooksul ligi paar tuhat külastust. Öpperada on ligi neli kilomeetrit pikk, rajal on kaks suurt infotahvli ja seitse infopunkti koos ülesannetega. Rada valiti Tori valla 2025. aasta teo 19 kandidaadi hulgas 3.-4. kohale. Rajast ja vaatlustest ilmus artikkel Eesti Looduse juuni numbris. Valminud on harrastusteaduse ülesannetel põhinev õppeprogramm, raja äärde jääva Sindi linna maastikuloost tegi [videoloengu](#) Tori valla arhitekt Helle-Triin Hansumäe ning toimus kaks õpetajakoolitust (kokku 18 osalejat), mille käigus töötati välja [35 ülesandega](#) tööleht õpetajatele. Kõrsa taastamisalal toimus ka üks vabatahtlike laager kuivenduskraavide sulgemiseks soometsas (7 osalejat).

Kõrsa harrastusteaduse raja avamine 31. mail 2025. Foto: Anna Birgitta Erikson

Elo Liiv korraldas kunstiresidentuuri raames projekti meeskonna abiga küsitluse Lavassaare ja Kõrsa ammendunud turbaalade kohta (nov–dets 2025), mille järel toimus kohtumine kohalike elanikega Sindi raamatukogus (15 osalejat) ja Lavassaare rahvamajas (11 osalejat), eesmärgiga koguda pärimuslugusid ja seoseid kohaliku sooga. Vestluste tulemusena valmisid maastikukunst „Vesilik“ ja maokujuline objekt koos talgulistega (11 osalejat) Kõrsa rajal.

Maastikukunst: Madu Kõrsa rajal. Foto: Marko Kohv

2025. aastal toimusid taastamistööd Lavassaare ammendunud turbaväljakutel ja turba kaevandamisest ning metsakuivendusest mõjutatud aladel (ligikaudu 1300 ha, töövõtjad Hanso MK OÜ ja RT Plaan OÜ). Veemajandus- ja kaitsekorralduskava järgi tuleb lisaks taastamistöödele tõsta ja stabiliseerida ka Lavassaare järve veetase, et parandada järve ja ümbritsevate märgalade veerežiimi. Selleks paisutatakse Audru jõe ja rajatakse pais-kalapääs. 2025. a sügisel esitasid ELF ja RMK Lääneranna vallale detailplaneeringu algatamise taotluse koos KSH eelhinnanguga. Detailplaneeringu algatamise ning KSH mittealgatamise otsuse tegi Lääneranna vald veebruaris 2026.

Lavassaare taastamisalal (Natura 2000 elupaigatüüp 91D0) toimus kaks kolmepäevast talguüritust (september 2025 - 13 osalejat, kokku 91 töötundi; oktoober 2025 - 14 osalejat, kokku 77 töötundi), mille käigus rajati kuivenduskraavidele turbapaisud.

Lavassaares tehtud tööd. Foto: Ode Maria Punamäe

Kikeperas on plaanitava tegevuse osas kriitilised nii kohaliku vallavalitsuse esindajad kui ka mitmed kohalikud elanikud. Lõplik lahendus taastamistööde ulatuse kohta selgitati 2025. aasta suvel, kui ELFi, RMK, Tartu Ülikooli ja OÜ Kobras koostöös valminud taastamistööde ehitusprojekt sai kooskõlastused Keskkonnaametilt ja Maa- ja Ruumiametilt. Saarde vallavalitsusele esitati projekt arvamuse avaldamiseks ja projekt jäi vallapoolse kooskõlastuseta, kuna vallavalitsus ei pidanud õigeks metsades kraavide sulgemisega veerežiimi olulist muutmist.

Taastamisprojekti käigus toimusid mitmed kaasamistegevused - igas olulises etapis tutvustati plaane ja otsiti võimalikke koostöökohti nii eraldi Saarde vallavalitsuse kui ka ka laiemal avalikkusega. Olulisemad avalikud üritused toimusid märtsis, mais ja septembris (viimase ellukutsujaks oli Kliimaministeerium ning sisuks oli Reiu jõe veerežiimi uuringu tutvustus). Ürituste käigus pakkusime avalikkusele võimalust taastamisprojekti täpsustada konkreetsetes kohtades kaardimaterjali abil. Kõik laekunud ettepanekud töötati läbi ning mitmes kohas arvati kogukonna soovide tõttu ka alasid taastamisest välja.

Saarde kogukonna seisukohtade selgitamiseks viisime 2025. aasta alguses koostöös Tartu Ülikooliga läbi laiaulatusliku küsitlusuuringu. Uurisime kogukonna suhteid oma elukoha loodusesse ning elukorraldusse, samuti suhtumist Kikepera looduskaitsealasse ning sealsete metsade veerežiimi taastamisse. Küsitlusuuringu küsimustiku kooskõlastasime Saarde vallavalitsusega. Uuringust selgub, et ehkki vastuseis on ilmne, ei ole see siiski nii valdav nagu avalike sõnavõttude põhjal tundub - üldise vastuseisva grupi kõrval leidub mitmeid vastajagruppe, kelle seisukohad taastamise suhtes on pigem positiivsed.

2025. a novembris alustati taastamistöödega Kikepera Ika-I, kuid need katkesid taastamisala lähistel paikneva eramaa omanike poolt Keskkonnaameti vastu esitatud kohtukaebuse tõttu. Kohus seadis 10. detsembri 2025. a määrusega taastamisalale 30-päevase esialgse õiguskaitse (EÕK). Kaebuse kohaselt avaldavad taastamistööd mõju kaebajate erakinnistule ja täiendavalt heideti ette, et nendega ei ole taastamistöid kooskõlastatud. Koostöös RMK, Tartu Ülikooli ja OÜga Kobras on Kikepera looduskaitseala veerežiimi taastamine planeeritud ainult riigimaale ning ekspertide hinnangul reaalseid mõjusid eramaadele, sh kohtusse pöördunud maaomanike kinnistutele ei ole.

Pärast osapoolte ärakuulamist tühistas kohus EÕK enamikul taastamisalast. Kohtuvaidluse ajaks peatati tööd üksnes kohtusse pöördunud metsafirmadele kuuluva maatükiga piirneval alal, suurusega 95 hektarit (3% taastamisalast). Lisaks paigaldatakse kaebajate kinnistule ja lähistele veeseire, et tõendada mõju puudumine või olemasolu.

Kohtuvaidlus jätkub kaebajate väite üle, nagu ulatuks taastamistööde mõju nende eraomandis olevale kinnistule. Lisaks asus Tallinna halduskohus selgitama taastamistööde loastamisega seotud protseduure ja erinevate ametkondade rolli selles. Kolmanda isiku ja haldusorganina kaasati menetlusse ELF, RMK, Maa- ja Ruumiamet, Tartu Ülikool ja Saarde vald.

2025. aastal viidi projekti WaterLANDS raames läbi väike turu-analüüs elurikkuse krediitide teemal. Novembris ja detsembris küsitleti 20 Eesti turuosalist, sealhulgas 9 suuremat ettevõtet ja 9 metsaomanikku, et saada ülevaade nende hoiakutest ning nähtud võimalustest ja takistustest. Lisaks viidi läbi kaks intervjuud Eestis tegutseva krediitipakkujaga, et saada ka nende hinnang turu seisule ja selliste projektide võimalikkusele Eestis. Mõlemad osapooled (potentsiaalsed krediidi ostjad ja pakkujad) olid võimaliku krediidituru avanemise osas Eestis mõõdukalt skeptilised. Krediidi pakkujate ehk maaomanike jaoks oli esmatähtis võimalik saamata jääva tulu kompenseerimine õiglasel moel, ostjate jaoks usaldusväärsus ning läbipaistvus (lähikukkumise hirm oli tajutav).

Lisaks taastamistegevustele oli Piret Pungas-Kohv Tartu Ülikooli loodusmuuseumi näituse "[Vee ja maa vahel - meie särisev suhe sooga](#)" peakuraator, kus esitleti projekti WaterLANDS toel valminud õppefilmi "Süsinik ja soo", mis on 11. osa õpifilmiseerias "Ah soo". Samuti on seal kasutusel digitaalne õppeülesanne: "Kümme sammu soo taastamiseks". Näitus avati 2026. jaanuaris ning jääb avatuks 2027. jaanuarini.

Ökoloogilise taastamise, märgalade ja turbaalade kasutusega seonduvat on jälgitud ja sisendit antud üleriigilise planeeringu "Eesti 2050" juhtrühmas osaledes. Juhtrühma liige Laura Uibopuu on infot vahendanud ning ettepanekuid teinud nii visioonilahenduse, uuringute kui ka esialgse planeeringulahenduse etappides. Esialgne planeeringulahendus peaks jõudma avalikustamise faasi 2026. kevadel.

Koostöös EKO liikmesorganisatsioonidega koostati ettepanekud RMK kuivendusstrateegia täiendamiseks, osaletakse Eesti looduse taastamise kava väljatöötamises, kliimaseaduse ja turba teekaardi koostamises.

Projekti tegevusi juhivad ja viivad ELFis ellu Jüri-Ott Salm ja Piret Pungas-Kohv. Projektis osalevad veel Eerik Leibak (Kikepera Ika-I taastamise kavandamine), Ode Maria Punamäe ja Mariliis Haljasorg (kommunikatsioon), Mari Palolill (kaasamine), Eliisa Pass (tööde kavandamine metsa ja metsise kaitse eesmärkidest lähtuvalt) ja Laura Uibopuu (taastamistööde seotus riiklike planeerimisprotsessidega), Laura Maria Vilbiks (taastamistööde rahastus), Katrin Loss (talgute korraldus), Anna Birgitta Erikson (kroonik), Elo Liiv (kunstiresidentuur), Kadi Rutens (rahvusvahelise ürituse korraldus).

Projekti „[Kliimamuutustega kohanemise tegevuste elluviimine Eestis](#)“ (*Implementation of national climate change adaptation activities in Estonia*, LIFE21-IPC-EE-LIFE-SIP AdaptEst/101069566") tegevustiku ELF-i puudutav osa on üles ehitatud sarnaselt projektile „**Soode kaitse ja taastamine**“. Plaanis on sulgeda Alam-Pedja Ika-I paiknevad kuivenduskraavid, et parandada sealsete sookoosluste ja teiste märgalade seisundit. ELF-i rolliks on viia läbi eelinventuurid võimalikel taastamisaladel, elustiku seire ja talgute korraldamine, koguda ilmastikusündmusi käsitlevat pärimust ja koostada õppemäng.

2023. aastal viidi Alam-Pedja südames läbi esimene koosluste inventuur (500 ha), need jätkusid 2024. aastal (1400 ha) ja 2025. aastal (510 ha) - inventuuri keskseks eesmärgiks oli määratleda kuivenduse mõju ulatus ja täpsustada andmeid aladel esinevate Natura elupaigatüüpide kohta. Inventuure tegid Maret Gerz (RMK), Indrek Hiiesalu, Liis Kuresoo, Eerik Leibak, Anneli Palo, Jüri-Ott Salm ja Toivo Sepp. Veerežiimi taastamistööde ulatus kohta välja 2026. aastal, lõpusirgel on Kirna piirkond - Pikknurme jõe idakalda kavandamine, tööd on teostatud Torni raba ümbruses.

ELF-i talguprogammi raames toimus kaks talguüritust, mille käigus hooldati lamminiite ja rajati Torni raba lähistele kaks pinnaspaisu. Eliisa Pass inventeeris linnuliike: töö eesmärgiks oli kaardistada lindude populatsioon enne taastamist, et jälgida muutusi pärast taastamist. LIFEAdaptEsti raames on võimalik läbi viia kaks jälgimisvoorut kuni aastani 2030. Kuna tegemist oli esialgse jälgimisega, saab kogutud andmeid võrrelda olukorraga, mis kujuneb pärast restaureerimist. Kokku loodi 4 seireala, millest üks, kuivenduse mõjuta Pikknurme jõe läänekallas, jääb võrdlusalaks taastamistööde lõpuni. Aruanne avaldatakse 2026. aastal. Kiilide inventuuri viis läbi Liina Remm eraldi alal Suure Peenra ümbruses,

aruanne on avaldatud projekti veebilehel. RMK looduskaitse konverentsil ja Alam-Pedja koostöönõukogus esitleti Soosaare seire ja Indrek Hiiesalu läbi viidud inventeerimiste tulemusi.

Igal teisel aastal korraldab ELF märgalade päevale pühendatud konverentsi. 2025. sügisel algas 2026. aasta konverentsi kavandamine. Konverents "Ah soo!" toimus 02.02.2026 Pärnus. Konverentsi ülevaade ELFi kodulehel: <https://www.elfond.ee/margalade-paeva-konverents-2026>. Peamisteks korraldajateks olid Piret Pungas-Kohv ja Kadi Rutens. Konverents toimus koostöös Tartu Ülikooli ja Eesti Teaduste Akadeemia keskkonnakomisjoniga.

Projekti tegevusi juhib ja viib läbi Jüri-Ott Salm ning projektis osalevad Eerik Leibak (inventuuride kavandamine), Piret Pungas-Kohv (konverentside korraldus ning keskkonnateadlikkus), Kadi Rutens (konverentside korraldus), Ode Maria Punamäe (kommunikatsioon) ning ELFi talgumeeskond. Tegevused toimuvad tihedas koostöös Kliimaministeeriumi, Keskkonnaameti, RMK ja Tartu Ülikooliga.

Eksperttööd

Viljandi vallavalitsuse tellimisel koostati ekspertiis Pussisoo (Niilusoo) kaitse alla võtmise otstarbekuse ja põhjendatuse ning kavandatavate piirangute kohta. Alale soovitakse rajada turbakaevandust, mis on vastuolus tänapäevaste maakasutuse põhimõtetega. ELF on Viljandi vallavalitsust nõustanud suhtluses kliimaministeeriumiga, kes lükkas valla ettepaneku kaitseala moodustamiseks tagasi. Kavas on ettepaneku täiendamine ja uuesti esitamine, samaaegselt jätkab keskkonnaamet kaevanduse loastamise menetlust.

Märgalaviljelus

Märgalaviljeluse tegevuste eesmärk on tagada nii kunagistel kui ka praegustel märgaladel allesjäänud turba ja sellesse seotud süsiniku säilimine, vähendada neist lähtuvat CO₂ heidet, võimaldada maakasutuse jätkamist. ELF panustab märgalaviljeluse temaatikas seni kogunenud teadmiste ja kogemuste põhjal, milles on oluline roll 2024. a lõppenud projektil „[Märgalaviljelus Baltimaades](#)“. Tegevust jätkatakse projektis WaterLANDS. Oluline on pilootalade rajamine ja uuringute läbiviimine - selleni pole veel jõutud.

Turba kaevandamise küsimused

Kliimaministeeriumi juures tegutseval turba ümarlaval esindab ELFi Jüri-Ott Salm. 2025. toimunud ümarlaval olid teemadeks turba kaevandamise ja selle kasutamise vastavus kliimapoliitika eesmärkidele, kasvuhoonegaaside heite arvestus ning potentsiaalsete kaevandusalade nimekirja ülevaatamine, uueks teemaks oli turba teekaardi koostamise algatamine.

ELF ja EKO tegid 2022. aastal ettepaneku määratleda ehitusmaavarade teemaplaneeringu raames Harjumaal "Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja" kantud looduslikuna säilinud sood ning vastavalt "Looduskaitse arengukavale aastani 2020", "Kliimapoliitika põhialustele aastani 2050", "EL bioloogilise mitmekesisuse strateegiale aastani 2030", "Rahvusvahelise Turbaalade Ühingu juhiste" arvata need võimalikest kaevandatavatest aladest välja. 2025. arvati turba kaevandamisega seonduv planeeringust välja ja ettepanekud jäid käsitlemata. Teema on jätkunud turba teekaardi koostamise protsessis ja konsultatsioonide tulemusel on teekaart oluliselt täienenud, kuid see vajab veel täiendamist.

Koostöös EKO liikmesorganisatsioonidega on tehtud ettepanekuid erinevates turba kaevanduslubade taotlemise ja KMH hindamise protsessides.

ELF on esindatud vabatahtliku turba kaevandamise sertifitseerimissüsteemi arendamisega tegeleva sihtasutuse Responsibly Produced Peat (RPP) nõukogus (Jüri-Ott Salm). Wetland Internationali eestvedamisel kavandati teekaardi koostamist, kuid nende ekspert lahkus ja töö jätkub teistes formaatides.

Rääma soos turba kaevandamise ja kaevandusloas sätestatud tingimuste eiramise juhtum: BIOLAN Baltics OÜ eelkuivendustööd Rääma soos Rääma turbamaardlas (registrikaardi nr 0230) 2020. aastal põhjustasid maapinna vajumise kuni 200 m ning tekkisid pinnase lõhed kuni 150 m kaugusel kaevandusala piirist. ELF tegi ettepaneku järelevalve menetluseks, mis algatati 2023. lõpul ja lõpetati 2024. aastal. 2025. sügisel plaanitud paikvaatlus lükkus 2026. aastasse.

ELFi kliimaprogramm

ELFi strateegia kliimaprogrammi üldine eesmärk on kliimakriisi pidurdamine – kasvuhoonegaaside heitmete vähendamine, süsiniku sidumine ja kliimamuutustega kohanemine, mis peab toimuma üheskoos elurikkuse kriisi peatamisega.

Kliimaprogrammi tööd võimaldasid järgmised toetused Eesti ja rahvusvahelistelt rahastajatelt:

- ELi LIFE programmi toel teeme koostööd rahvusvaheliste partneritega eesmärgiga toetada ELis ja Eestis edukat ja kiiret üleminekut kliimaneutraalsele majandusele (31.08.2025 lõppes projekt Together for 1.5 ja 1.09.2025 algas projekt Plan4Climate);
- European Climate Foundationi (ECF) toel suurendame teadlikkust ning poliitilise tasandi arusaama sellest, et Euroopa rohelepe ja üleminek madala süsinikuheitega majandusmodelile pakub Eestile palju võimalusi. (ECFi kliimapoliitikale suunatud projekt lõppes 31.08.2025). Samuti veame ECFi toel kliimaprogrammis taastuvenergia suunda;
- Sigrid Rausingu Fondi (SRT) toetusel toetasime kliimasõbraliku maaelu edendamist ja taastuvenergia uuringuid;
- Euroopa Komisjoni DEAR programmist MTÜ Mondo vahendusel tegutsesime keskkonna- ja kliimasõbraliku maaelu edendamiseks.

2025. aastal töötasid kliimaprogrammi meeskonnas projektijuhtidena kliimapoliitika valdkonnas Laura Maria Vilbiks, Maia-Liisa Anton, Piret Väinsalu, taastuvenergeetika suunal Ingrid Nielsen. Kliimaprogrammi kommunikatsiooniekspertideks olid Katre Liiv ning Kertu Hool. Kliimaprogrammi koordineeris juhatuse liige Joonas Plaan.

ELFi kliimameeskond 2025. aastal. Foto: Ingrid Nielsen

ELi ja Eesti kliimapoliitika

2025. aastal jätkus 2023. aastal alanud **kliimakindla majanduse seaduse** (lühidalt kliimaseaduse) koostamine, millesse ELF panustas aktiivse osalusega kliimanõukogus, esitades seisukohti eelnõu eri versioonide kohta koos EKOga ning tehes aktiivselt huvikaitse tööd, et kliimaseadus saaks teaduspõhine, ambitsioonikas, eesmärgistatud ja kaasav. ELFi kliimapoliitika eksperdid kohtusid erinevate osapooltega ettevõtjatest ametnike ja poliitikuteni, avaldasid arvamustartikleid ja andsid intervjuusid ning juhtisid kliimaseaduse alast koostööd EKO kliimameeskonnas.

Esitasime seisukohad ka **Euroopa Liidu 2040. aasta kliimaeesmärgi** kohta ning mitmes turba kaevandamise loa menetluses kliimamõjude puuduliku hindamise kohta. Alustasime huvikaitsetööd

järgmise EL eelarveraamistikuga, et tagada selles kliima- ja keskkonnakaitse piisav rahastamine: esitasime seisukohti erinevate õigusaktide kohta ning osalesime EL rahastuse planeerimise kaasamisseminaridel.

Rahvusvahelisel tasandil osalesime Euroopa vabaühenduste kliimavõrgustiku (CAN Europe) ja Euroopa Kliimafondi (ECF) töös, vahendades infot ja andes sisendit Eesti kliimapoliitika kohta. Regulaarne koostöö oli LIFE projekti "Together for 1.5" partneritega 14 Euroopa riigist ja projekti ["Plan4Climate: pikemate sammudega kliimalahenduste suunas"](#) partneritega 13 riigist, kellega koos jälgime ja analüüsime riiklike energia- ja kliimakavade (REKK) ning riiklike pikaajaliste strateegiate (nLTS) elluviimist, osaleme järgmise EL eelarve ning 2030+ EL kliimapoliitika arhitektuuri kujundamises ning teeme huvikaitset, et liikmesriikide poliitikad oleksid vastavuses Pariisi leppe eesmärgiga piirata globaalset temperatuuri tõusu 1,5 kraadini.

Energeetika tuleviku planeerimine

ELF oli seotud 2025. lõpule jõudnud Eesti energiamajanduse arengukava (ENMAK) 2035 koostamise protsessiga. 2025. aastal kommenteerisid ELFi eksperdid koostöös teiste EKO liikmetega ENMAKi neljandat versiooni ja ühiselt saadeti [seisukohad](#) Kliimaministeeriumile. Samuti panustas ELF avalikku arutellu ENMAKi kitsaskohtade välja toomisega.

Riik liigub endiselt edasi ka tuumaenergia kasutuselevõtu ettevalmistustega, millel keskkonnaühendused silma peal hoiavad. 2025. juunis vedas ELF eest [EKO ühise seisukoha](#) koostamist Tuumaenergia ja ohutuse seaduse väljatöötamiskavatsuse kohta. Samuti esitasime 2025. kevadel koos Eesti Rohelise Liikumise ja MTÜga Päästame Eesti Metsad tagasiside riikliku eriplaneeringu algatamise protsessi. ELFi ekspert on EKO esindaja riikliku eriplaneeringu töörühmas, mille esimene kohtumine toimus 2025. sügisel.

Taastuvenergia ja kogukonnaenergeetika

2025. aastal jätkus Euroopa Kliimafondi rahastatud ELFi energeetika projekti ["Taastuvenergiale üleminek - elurikkust toetavalt ja teadlikult otsustades"](#) tegevus kolmel suunal - seisime selle eest, et taastuvenergia arendamine toimuks keskkonda säästvalt, toetasime igaühe looduskaitset taastuvenergiaparkides ning kogukonnaenergeetika arengut vastavaid osapooli kokku tuues.

Taastuvenergia - taastuvenergiale üleminek ning järsult suurenenud tuuleparkide planeeringute arv on tekitanud kogukondades konflikte planeeringutesse kaasamisel. ELF tellis Antropoloogia Keskuselt [uuringu](#), et teada saada nende inimeste arvamusi tuuleenergiast, kes tavaliselt tuuleenergia avalikes aruteludes ei osale ning on kas pooldaval või neutraalsel seisukohal tuuleenergia arendamise suhtes. Uuringualaks oli Põhja-Pärnumaa. Uuringu tulemusi tutvustasime ELFis, keskkonnaorganisatsioonidele, Põhja-Pärnumaa inimestele, sh KOVile ning ajakirjanikele. Lisaks tellisime Keskkonnaõiguse Keskuselt analüüsi tuuleenergeetika planeeringute algatamise ja lõpetamise takistusest ning Pärnumaa maismaatuuleparkide keskkonnamõjuhindangute analüüsi. Viimase kahe valmimine ja avalikustamine jääb 2026. aastasse. Riiklikul tasandil esitasime taastuvenergia planeerimise ning kogukonnaenergeetika teemal ettepanekuid ENMAKi ning jälgisime taastuvenergia direktiivi ülevõtmist nii tuuleparkide planeeringutes kui ka puidu energeetikas kasutamises.

Taastuvenergia ja igaühe looduskaitse - 2025. aastal jätkas ELF koostöös Tartu Ülikooli ja taastuvenergia arendajaga Sunly AS viimase Pärnumaal asuva Nurme päikesepargi elurikastamist. Suvel tehti talguliste abiga pargis mitmeid elurikkust soodustavaid töid: rajati talguliste abiga pargialale mesilasliivikuid, vanast kraavist sai niiske elupaik, kaevati kahepaiksetele sobivad tiigid. Töö jätkub 2026. aastal ning selle tulemusena valmib raport, millest saavad õppida nii teised arendajad kui ka otsustajad.

Talgud Nurme päikesepargis. Foto: Krista Takkis

Kogukonnaenergeetika - avaldasime kogukonnaenergeetikast [artikleid](#) kohalikes lehtedes, et toetada esimesi kogukonnaenergeetika algatusi ning tegime koostööd Tartu Regiooni Energiaagentuuri, Energiaühistu, TalTechi ning Eesti Rohelise Liikumisega, et kogukonnaenergeetika saaks riiklikes arengudokumentidesse (nt ENMAK). Salvestasime kogukonnaenergeetika taskuhäälingu [Igaühe särts](#) 7 episoodi, millest kolm rääkisid kogukonnaenergeetika olemusest ning neli keskendusid konkreetsete algatuste käivitamisele Ida-Virumaal, Jõgevamaal, Võrumaal ning olukorrale kolmes Balti riigis.

Kogukonnaenergeetika taskuhäälingu visuaal. Autor: Helena Pass

Tuleviku maaelu algatus

ELF lõi Mondo projekti NOPLANETB toetusel algatuse [“Tuleviku maaelu”](#), mille raames korraldasime kevadel inspiratsioonipäevi ja augustist oktoobrini vältavad õppepäevad, mille raames oli osalejatel võimalik süvitsi õppida elurikkust ja kliimat toetava põllumajanduse käsitlemist ning arendada oma keskkonnasõbraliku maaettevõtluse ideed. Algatuse raames lõime huvilistele meililisti ja jagasime infot agrometsanduse lühifilmide, artiklite, illustatsioonide, intervjuude ja inspiratsioonipäevade videosalvestuste kaudu. Algatus lõppes küll 2025. lõpus, kuid pakkus positiivset programmi ja inspiratsiooni noortele ja maal elavatele inimestele, et ise paremat tulevikku luua.

Maaeluhuvilised Lääne-Virumaal Mäemõisa talus taastava põllumajanduse praktikatega. Foto: Katre Liiv

Kliimamuutusega kohanemine

2025. lõpus algas EL CINEA Horizon rahastatud projekt [National Adaptation Hubs](#), mille eesmärk on tugevdada kliimamuutustega kohanemise juhtimist. ELFi roll on kokku kutsuda kliimamuutustega kohanemise koostöövõrgustik Eestis, kaasates nii riiklikke, piirkondlikke kui ka kohalikke osapooli, st kogukonnagruppidest ministeeriumiteni.

2026. aastaks on kliimaprogrammis seatud järgmised sihid:

1. Energeetikatuleviku vaatest on oluline jätkata tööd ENMAKi juhtkomisjonis, et arengukava elluviimises kaasa rääkida. Oleme kaasas protsessides, mis puudutavad tuumaenergeetika planeerimist (seaduse ja määruste loomine, riiklik eriplaneering): oluline on, et riik planeeriks selge põhimõttelise otsustuskoha tuumaenergeetika kasutuselevõtu üle otsustamiseks, seejuures oleks avalikkust piisavalt kaasatud ning otsustes tuginetakse vajalikele analüüsidele ja uuringutele.
2. Fookuses on kliimaseaduse koostamise ja vastuvõtmise protsess, milles ELF seisab jätkuvalt teaduspõhisuse ja avalikkuse läbipaistva kaasamise eest.
3. Jätkame huvikaitsetööd ja kommunikatsiooni Eesti kliima- ja energeetikapoliitika ajakohastamiseks, et see oleks kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppega ning aitaks saavutada nii EL kui ka Eesti kliimaeesmärgi. Selleks räägime kaasa ELi kliimapoliitika kujundamises, näiteks Energialiidu juhtimismääruse uuendamise protsessis ning uue EL-i pikaajalise eelarve kujundamises, ning toome Eestisse rahvusvahelist teadmist ja kogemust. Taastuvenergia suunal keskendume taastuvenergia planeeringutele ja elurikkusele taastuvenergiaparkides jms ning tegutseme varasemast aktiivsemalt tuumaenergia otsustusprotsesside ja avaliku arvamuse suunamisel.
4. Koostöös 27 Euroopa riigiga jätkub Horizon “National Adaptation Hubs” projekti raames temaatilise võrgustiku loomine ning esmaste vajaduste kaardistamine, et Eestis tekiks kliimakohanemise teadmuskogu.

Looduskaitse andmebaas

ELFi looduskaitse andmebaas hõlmab enamikku Eesti elupaigatüüpe ja loodusväärtusi. Läbi viidud üle-eestiliste inventuuride [põlismetsad (1993–1996); puisniidud (1995–1996); märgalad (1996–1998); niidud (1999–2001); sood (2009–2020) jt.] andmed on digitaliseeritud ja süstematiseeritud.

Andmebaas koosneb 31.12.2025 seisuga 25 499 kirjest (millele lisandub 6975 ajaloolist niidukirjet), iga kirje on ühe konkreetse elupaiga kohta (hõlmab tavaliselt 0,3–100 ha) ja sisaldab andmeid selle seisundi, väärtuste ja liigilise koosseisu kohta. Mullused uued kirjed lisandusid Lääne- ja Kesk-Eestis inventeeritud sookoosluste kohta; enamik Alam-Pedja looduskaitseala võimalikel sootaastamisaladel inventeeritud metsakoosluste andmestikust on veel sisestamata. Põhibaasiga seotud liigiandmebaasis oli 588 792 kirjet erinevate taime-, looma- ja seeneliikide kohta.

ELFi andmebaas vastab Euroopa Liidu Natura 2000 kriteeriumitele ja võimaldab selle kasutust riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. Muu hulgas on see oluline vahend Natura 2000 protsessi looduskaitseliste aspektide objektiivsuse tagamiseks. Väljavõtteid kaitstavate liikide ja väärtuslike koosluste kohta on igal aastal edastatud keskkonnaagentuurile (EELIS), ebaregulaarselt ka kliimaministeriumile, Euroopa Komisjonile jm asjakohastele institutsioonidele. Andmebaasi on kasutatud mh loodusdirektiivi art. 17 järgse uue seirearuande (Eesti osa) ettevalmistamisel (Keskkonnaagentuur) ja kaitstavate soode tegevuskava uuendamisel (koostaja Eesti Märgalade Ühing, tellija: keskkonnaamet). Lisaks ELFi andmebaasi "traditsioonilisele" väljavõttele (ELF_inventuurid) on EELIS-es ka eraldi teemakiht 'sood'.

Igaühe looduskaitse

ELF tegutseb selle nimel, et igaühel oleks olemas oma huvist lähtuv võimalus osaleda looduskaitstes. ELF kutsub ellu ja toetab algatusi, mille abil igaüks saab arvestada elurikkusega ja tegutseda selle säilimise nimel. Igaüks teab, kuidas oma võimaluste piires hoolitseda selle eest, et häid elupaiku oleks piisavalt ja loodusel oleks ruumi.

ELFi loodustalgud

Aastatel 2001–2025 on ELFi korraldusel toimunud 994 talguüritust, millel on 16 433 osalise ühisel jõul tehtud 141 487 tundi vabatahtlikku tööd. ELFi talgute 26. hooaeg 2025. aastal oli pühendatud luhtadele ning teema-aasta tegevustest saab ülevaate veebilehel <https://www.talgud.ee/teema/luhad>.

Teema-aasta raames toimusid LIFEAdaptEST projekti rahastusega kahed karjaia ja paisu ehitamise talgud Alam-Pedja praegustel ja endistel luhaaladel. Kasari jõe vesikonnas toimusid neljad luhatalgud, sh 1 Luminori ja 3 BaltCOP projekti rahastusega. ELFi talgute Suvekoolis rääkis luhahooldaja Viljar Ilves lamminiitide hingeelust. Teema-aasta logo, mis kujutab sookurget, kujundas kunstnik Ülle Ottokar.

Penijõe luhatalgud. Foto: Kateriina Rumvolt

2025. aastal korraldasime kokku 38 talgut, 682 osaleja ja 5150,5 töötunniga, talgutel veedeti ühtekokku 113 päeva: 29 talgut olid avalikud ning 9 talgut toimus kinnistele gruppidele; 35 talgut toimus eesti, 2 vene keeles ja 1 kakskeelselt (eesti+inglise); 11 talgul seirati metsakanalisi ja 2 talgul lendoravaid; 7 talgut toimus teema-aasta kohaselt luhtadel: Alam-Pedjal (3), Penijõe (2) ja Asupi oja ääres (2); 8 talgul taastati ja hooldati puisniite (Keila 2, Palupõhja 2, Abruha, Hanikatsi, Hobulaid, Kihnu); 4 talgul tõrjuti võõrliike: verevat lemmimaltsa (Karula-Otepää 2) ja pihlenelat (Luidja 2); 3 talgul tegeleti soode taastamisega (Kõrsa 1, Lavassaare 2); 1 talgul koristati mereprügi (Audru-Valgeranna); 1 talgul suurendati päikesepargis elurikkust (Nurme) ja 1 talgul keedeti järgmise aasta talgute jaoks moose (Palupõhja). Suvekool toimus 12. ja moositalgud 15. korda.

Talgulised Abruhal. Foto: Aksel Erit

Vaata ka: <https://www.talgud.ee/talgud/talgute-moju>.

ELFi talgute suvekool toimus 2025. aastal juba 12. korda. Kümnendat korda toimus suvekool Palupõhjas, kus niideti taastatud puisniidul Priit Kuke ja Jonas Nahkori juhendamisel. Osales 44 talgulist. Luhtade teema-aastale omaselt rääkis kohalik luhahooldaja Viljar Ilves lamminiitudest. Osalejad said kätt harjutada ja kodumaiseid õistaimi tundma õppida Kai Tomasbergi juhendamisel lillekaartide töötoas. Kirsiks tordil toimus õhtune akustiline kontsert muusikult ja fantaasiapillimängijalt Silver Sepalt.

Talgute korraldamist rahastasid LIFE, Horizon 2020 ja Interreg programmid; KIK, eraannetajad ning talgutel osalejad. Talgute projekti töötajad 2025. aastal olid: Jaanus Libek, Kadri Aller, Katrin Loss, Kertu Hool. Suvekooli korraldamisega tegeles Jaanus Libek. 2026. aastal toimub vähemalt 40 talgut ning aasta on pühendatud väikesaartele.

Puisniitude taastamine ja jätkusuutlik majandamine (LIFE projekt)

Eesti-Läti ühine LIFE projekt „[Puisniitude taastamine ja jätkusuutliku majandamise edendamine Eestis ja Lätis](#)“ (LIFE20 NAT/EE/000074) keskendub puisniidu alade taastamisele Eestis ja Lätis, jätkusuutlike lahenduste loomisele hooldamisel ja avalikkuse teadlikkuse tõstmisele puisniitude loodus- ja kultuuripärandist ning nende kaitsest ja majandamisest.

ELFi rolliks on projektis läbi viia talgud ja teavitusüritusi puisniitudel, samuti koordineerida puisniidu majandajate lisandväärtuste töögrupi tegevusi, korraldada taastamisalade inventuurid ning lüüa kaasa puisniitude avalikus kommunikatsioonis ja puisniitude teemalise raamatu valmimises.

2025. aastal toimus projekti raames 8 puisniidutalgut: Palupõhjas, Hobulaiul, Hanikatsil, Keilas, Abruhal ja Hobulaiul. Käivitus ka üritustesari, mis on mõeldud eelkõige puisniidu hooldajatele, kes tahavad saada ja vahetada uusi teadmisi. Samuti otsida võimalusi töö tõhustamiseks nõnda, et see oleks kasulik nii inimesele kui ka loodusele. Toimus 3 sündmust:

- Praktiline demopäev „Puisniidu (tehnik)pank“ toimus aprilli lõpus Tartus. Arborist Heiki Hanso tutvustas uuemat puude istumise tehnikat demopäeva raames.
- Teine demopäev „Puisniidu (elurikkuse) pank“ toimus 15. juulil Lätis. Külastati puisniitudel toimetavaid talusid ja demonstreeriti seemnekogumise meetodeid.
- Kolmas demopäev „Puisniidu (turismi)pank“ toimus 6. augustil Saaremaal ja keskendus tegevustele, mida looduslikel puisniitudel on võimalik lisaks niitmisele ja karjatamisele rakendada. Kaasatud oli pärandniitude hooldaja Mario Talvist, EIS, ETKL ja Eesti Loodusturismi Ühing.

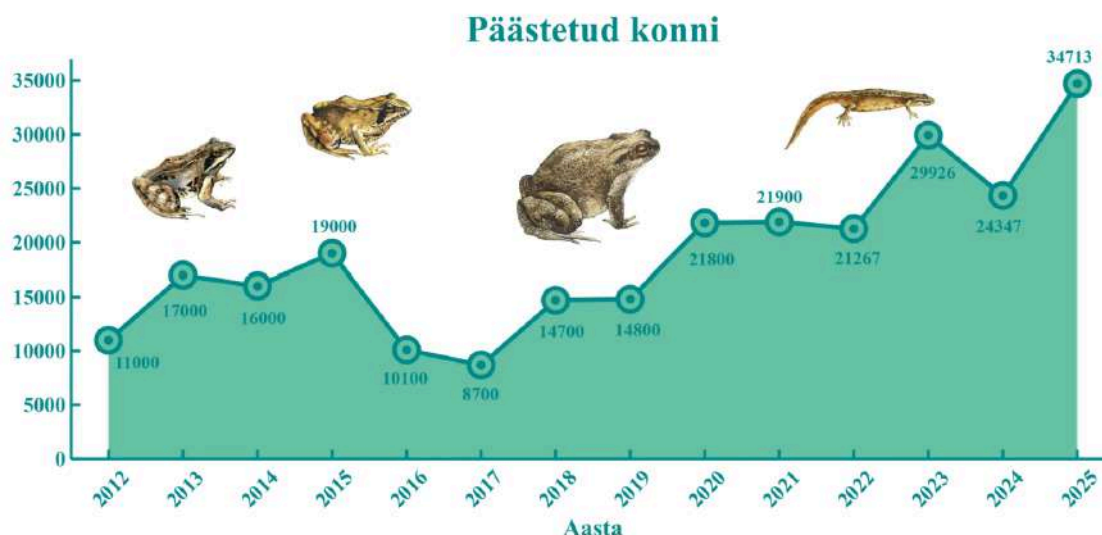
Konnad teel(t)

Alates 2012. aastast on ELF kevaditi korraldanud KIKi toel kahepaiksete üle tee aitamise kampaaniat „[Konnad teel\(t\)](#)“. Algatuse eesmärgiks on vähendada kahepaiksete hukkumist maanteedel ning suurendada inimeste teadlikkust Eesti kahepaiksetest, nende eluviisidest ja olulisusest meie ökosüsteemis. Konnade elusid aitavad päästa nii talgud kui ka tähelepanelikum liiklemine kriitilistes teelõikudes rände ajal. **Pikemas plaanis on aga tarvis ohtlikele teelõikudele rajada kestlikud ning hästi planeeritud konnatunnelid.**

Konnarände ajal olid kehtestatud koostöös KOV-ide ja Transpordiametiga liikluspiirangud Tallinnas Astangu tänaval, Tartus Ihaste teel ja Porkunis Viinavabriku teel. Konnade rände eest hoiatavaid ajutisi liiklusmärke oli mujalgi. Toimusid eestikeelsed infoüritused Tartus ja Tallinnas ning venekeelne Tallinnas.

2025. aastal soetati ja jagati konnatalgute juhtidele taas varustust (helkurvestid, ämbrid, pealambid, kindad) ning suunati huvilisi konnapäästele appi. Autorataste alt päästeti 60 paigas üle Eesti 34 713 kahepaikset: 20 178 harilikku kärnkonna, 2022 rohukonna, 1391 rabakonna, 672 tähnikvesilikku, 81 tiigikonna ja 3 veekonna. Vabatahtlikud käisid talgutel 898 korda ja panustasid 635 töötundi. [Maakondade lõikes](#) päästeti vabatahtlike abiga kõige rohkem kahepaiksed (9045) Porkunis Lääne-Virumaal. Järgnesid suuremad rändekohad: Põltsamaa Jõgevamaal (5215), Ruu-Ihasalu-Jägala külad Harjumaal (2913), Lasila küla Lääne-Virumaal (1859), Aegviidu alev Harjumaal (1787), Ihaste Tartus (1766), Rae-Uesalu külad Harjumaal (1690), Vaivara küla Ida-Virumaal (1357), Krüüdneri küla Põlvamaal (1177 päästetud konna).

“Konnad teel(t)” kampaania raames on vabatahtlikud 14 aastaga päästnud ca 265 253 kahepaikse elu. Aastate jooksul on talgutest osa võetud ca 6892 korral, tublid vabatahtlikud on konnade heaks tööd teinud üle 9273 tunni.

Algatust vedas ja vabatahtlikke koordineeris 2025. aastal Kadri Aller. Kommunikatsiooniga tegeles Kertu Hool; kampaaniat tutvustas eestikeelses meedias Birgit Purga ning venekeelses Tatjana Lavrova. Projekti tegevusi rahastas Tallinna Linnavalitsus ja Tartu ROHering LIFE projekt.

Teeme Ära talgupäev

Alates 2025. aastast korraldab Teeme Ära talgupäeva MTÜ Teeme Ära talgupäev ning eestvedajaks on Erkki Peetsalu, ELFist toetab korraldust nõuga Tarmo Tüür.

Välja antud stipendiumid ja toetused

ELF annab igal aastal välja **noore looduskaitseja auhinda**, mis loodi Kaja ja Aleksei Lotmani sihtrahastamise baasil 2005. aastal, 2025. aastal anti seda välja 20. korda. [2025. aasta noore looduskaitseja auhinna](#) pälvis loomaökoloogia nooremteadur Christel Rose Bachmann, kes on pühendunud linnas elavate nahkhiirte, ent ka mitmete teiste loomaliikide uurimisele ja kaitsele. Laureaat panustab looduse kaitsele nii süsteemse uurimis- ja õppetöö kui ka teaduse populariseerimise kaudu.

Christel töötab samaaegselt Tartu Ülikoolis loomaökoloogia nooremteadurina, Keskkonnaagentuuris eluslooduse osakonna peaspetsialistina ning on Eesti Terioloogia Seltsi juhatuse liige. Lisaks tegeleb ta vabatahtlikuna linnujaamades lindude rõngastamisega. Auhinnaga kaasnes ehtekunstnik Kertu Tubergi loodud rinnamärk ning 1000-eurone stipendium. Auhinnafondi panid välja NaTourEst, 360 KRAADI ja Eestimaa Looduse Fond.

Auhinna üleandmine 2. veebruaril 2026 märgalade konverentsil. Foto: Mattias Tammet

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2025	31.12.2024	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	625 471	511 807	2
Finantsinvesteeringud	0	450 000	3
Nõuded ja ettemaksed	198 335	181 213	4
Varud	1 235	1 657	
Kokku käibevarad	825 041	1 144 677	
Põhivarad			
Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse	11 007	11 019	6
Kinnisvarainvesteeringud	14 543	15 599	7
Materiaalsed põhivarad	23 655	42 575	8
Kokku põhivarad	49 205	69 193	
Kokku varad	874 246	1 213 870	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksed	127 892	108 425	11
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	345 548	831 469	13
Kokku lühiajalised kohustised	473 440	939 894	
Pikaajalised kohustised			
Laenukohustised	264 878	120 568	10
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	0	7 145	13
Kokku pikaajalised kohustised	264 878	127 713	
Kokku kohustised	738 318	1 067 607	
Netovara			
Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	10 932	10 932	
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	135 331	152 647	
Aruandeaasta tulem	-10 335	-17 316	
Kokku netovara	135 928	146 263	
Kokku kohustised ja netovara	874 246	1 213 870	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2025	2024	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	1 468 018	1 244 879	14
Tulu ettevõtlusest	84 475	103 296	15
Muud tulud	661	7 835	
Kokku tulud	1 553 154	1 356 010	
Kulud			
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-1 422 722	-1 176 715	16
Mitmesugused tegevuskulud	-52 220	-88 166	17
Tööjõukulud	-88 766	-118 297	18
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	-19 976	-27 098	7,8
Muud kulud	-127	-90	
Kokku kulud	-1 583 811	-1 410 366	
Põhitegevuse tulem	-30 657	-54 356	
Kasum (kahjum) tütarettevõtjatelt	-12	-18	6
Intressitulud	25 838	38 081	
Intressikulud	-6 257	-1 023	
Muud finantstulud ja -kulud	753	0	
Aruandeaasta tulem	-10 335	-17 316	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2025	2024	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	-30 657	-54 356	
Korrigeerimised			
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	19 976	27 098	7,8
Muud korrigeerimised	-1 413 192	-1 186 860	13
Kokku korrigeerimised	-1 393 216	-1 159 762	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	14 839	-91	
Varude muutus	422	-32	
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	19 467	-16 127	
Laekumised sihtotstarbelistest tasudest, annetustest, toetustest	885 344	1 205 103	13
Kokku rahavood põhitegevusest	-503 801	-25 265	
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud muude finantsinvesteeringute soetamisel	0	-450 000	3
Laekunud muude finantsinvesteeringute müügist	450 000	488 000	3
Laekunud intressid	14 536	33 294	10
Kokku rahavood investeerimistegevusest	464 536	71 294	
Rahavood finantseerimistegevusest			
Saadud laenud	152 176	132 047	10
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed	0	-11 944	
Makstud intressid	0	-247	
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	152 176	119 856	
Kokku rahavood	112 911	165 885	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	511 807	345 922	
Raha ja raha ekvivalentide muutus	112 911	165 885	
Valuutakursside muutuste mõju	753	0	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	625 471	511 807	2

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

			Kokku netovara
	Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	Akumuleeritud tulem	
31.12.2023	10 932	152 647	163 579
Aruandeaasta tulem	0	-17 316	-17 316
31.12.2024	10 932	135 331	146 263
Aruandeaasta tulem	0	-10 335	-10 335
31.12.2025	10 932	124 996	135 928

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

SA Eestimaa Looduse Fond (edaspidi: Sihtasutus) raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga. Eesti finantsaruandluse standardiga põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid (edaspidi: RTJ). Tulemiaruanne koostamisel on lähtutud RTJ 14 põhimõtetest.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ja selle lähenditena kajastatakse bilansis raha kirjel ja rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha, arvelduskontode jääke (v.a. arvelduskrediit) ja kuni 3-kuulisi tähtajalisi hoiuseid. Kasutatud arvelduskrediiti kajastatakse bilansis lühiajaliste laenukohustiste koosseisus.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa Keskpanga valuutakursid. Kõik välisvaluutas fikseeritud monetaarsed varad ja -kohustised (rahas tasutavad nõuded ja laenud) ning välisvaluutas fikseeritud mittemonetaarsed varad ja -kohustised, mida kajastatakse õiglase väärtuse meetodil hinnatakse aruandekuupäeval ümber eurodesse ametlikult kehtivate Euroopa Keskpanga valuutakursside alusel. Välisvaluutatehingutest saadud kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes perioodi tulu ja kuluna.

Finantsinvesteeringud

Lühiajaliste finantsinvesteeringutena kajastatakse tähtajalisi hoiuseid, mille lunastustähtaeg on 3-12 kuu jooksul aruandekuupäevast.

Tütar- ja sidusettevõtjate aktsiad või osad

Tütarettevõtteks loetakse ettevõtet, mille üle emaettevõtjal on kontroll. Tütarettevõtet loetakse emaettevõtja kontrolli all olevaks, kui emaettevõtja omab kas otseselt või kaudselt üle 50% tütarettevõtja hääleõiguslikest aktsiatest või osadest või on muul moel võimeline kontrollima tütarettevõtja tegevust ja finantspoliitikat.

Sidusettevõtte on ettevõtte, mille üle emaettevõttel on oluline mõju, kuid mida ta ei kontrolli. Üldjuhul eeldatakse olulise mõju olemasolu juhul, kui ettevõtte omab sidusettevõttes 20% kuni 50% hääleõiguslikest aktsiatest või osadest.

Investeeringud tütar- ja sidusettevõtetesse kajastatakse bilansis kasutades kapitaliosaluse meetodit. Kapitaliosaluse meetodi kohaselt võetakse investeering algselt arvele tema soetusmaksumuses, mida korrigeeritakse järgmistel perioodidel ettevõtte osalusega muutustes investeeringuobjekti omakapitalis (nii muutused investeeringuobjekti kasumis/kahjumis kui muudel omakapitali kirjetel), omandamisel tekkinud firmaväärtuse võimalike allahindlustega ning omandamisel tekkinud negatiivse firmaväärtuse tuluna kajastamisega.

Omavahelistes tehingutes tekkinud realiseerumata kasumid elimineeritakse vastavalt ettevõtte osaluse suurusele. Realiseerimata kahjumid elimineeritakse samuti, välja arvatud juhul, kui kahjumi põhjuseks on vara väärtuse langus.

Juhul kui ettevõtte osalus kapitaliosaluse meetodil kajastatava investeeringuobjekti kahjumis on võrdne või ületab investeeringuobjekti bilansilist väärtust, vähendatakse investeeringu bilansilist väärtust nullini ning edasisi kahjumeid kajastatakse bilansiväliselt. Juhul kui ettevõtte on garanteerinud või kohustatud rahuldama investeeringuobjekti kohustisi, kajastatakse bilansis nii vastavat kohustist kui kapitaliosaluse meetodi kahjumit.

Osalus omandatud tütar- ning sidusettevõtete varades ja kohustistes ning omandamisel tekkinud firmaväärtust kajastatakse bilansis netosummana vastavalt real „Investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse“.

Nõuded ja ettemaksed

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse ettevõtte tavapärase äritegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused).

Individaalselt oluliste nõuete väärtuse langust (st. vajadust allahindluseks) hinnatakse iga ostja kohta eraldi, lähtudes eeldatavasti tulevikus laekuvate summade nüüdsväärtusest. Selliste nõuete puhul, mis ei ole individaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, hinnatakse väärtuse langust kogumina arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumist kajastatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendamisena.

Muid nõudeid ja ettemakseid kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses.

Varud

Varud võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb ostukulutustest ja muudest kulutustest, mis on vajalikud varude viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse.

Varude ostukulutused sisaldavad lisaks ostuhinnale varude ostuga kaasnevaid mittetagastatavaid makse ja varude soetamisega otseselt seotud transpordikulutusi, millest on maha arvatud hinnaalandid ja dotsatsioonid.

Varudes kajastatakse müügiks ostetud särke, meeneid ja raamatuid.

Varude soetusmaksumuse arvestuspõhimõtted

Varude soetusmaksumuse arvestamisel kasutatakse FIFO meetodit.

Varud hinnatakse bilansis lähtudes sellest, mis on madalam, kas soetusmaksumus või neto realiseerimisväärtus.

Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud kinnisvaraobjekte (maa, hoone), mida sihtasutus hoiab renditulu teenimise või turuväärtuse kasvu eesmärgil ja mida ei kasutata enda majandustegevuses. Kinnisvarainvesteering võetakse bilansis algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis sisaldab ka soetamisega otseselt seonduvaid tehingutasusid (s.o notaritasud, riigilõivud, nõustajatele makstud tasud ja muud kulutused, ilma milleta ei oleks ostutehing tõenäoliselt aset leidnud). Edasi kajastatakse kinnisvarainvesteeringuid soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuleeritud kulum ja võimalikud allahindlused väärtuse langusest. Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale kinnisvarainvesteeringu objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeast. Juhul kui kinnisvarainvesteeringu objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid. Sihtasutuse kinnisvarainvesteeringule rakendatav amortisatsioonimäär on 2-5% aastas. Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust.

Maad ei amortiseerita.

Hilisemad kulutused on lisatud kinnisvarainvesteeringu soetusmaksumusele juhul, kui need vastavad materiaalse põhivara mõistele ja bilansis kajastamise kriteeriumitele. Muud hilisemad kulutused (näiteks remont, hooldus) on kajastatud aruandeperioodi kuludes. Juhul, kui kinnisvarainvesteeringu objektile vahetatakse välja mõni komponent, lisatakse uue komponendi soetusmaksumus objekti soetusmaksumusele ning asendatava komponendi jääkmaksumus kantakse bilansist maha.

Kinnisvarainvesteeringuid ei kajastata õiglasel väärtusel kuna juhtkonna hinnangul ei ole seda võimalik teha mõistliku kulu ja pingutusega.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Materiaalseks põhivaraks loetakse Sihtasutuse enda majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 2000 eurot.

Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast (k.a tollimaks ja muud mittetagastatavad maksud) ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja –asukohta. Materiaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuleeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Kapitalirendile võetud materiaalse põhivara arvestus toimub sarnaselt ostetud põhivaraga.

Materiaalse põhivara objektile tehtud hilisemad väljaminekud kajastatakse põhivarana, kui on tõenäoline, et sihtasutus saab varaobjektiga seotud tulevast majanduslikku kasu ning varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Muid hooldus- ja remondikuludid kajastatakse kuluna nende toimumise momendil.

Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale põhivara objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeast. Olulise lõppväärtusega varaobjektide puhul amortiseeritakse kasuliku eluea jooksul kulusse ainult soetusmaksumuse ja lõppväärtuse vahelist amortiseeritavat osa. Juhul, kui vara lõppväärtus ületab tema bilansilist jääkmaksumust, lõpetatakse vara amortiseerimine. Juhul kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid.

Piiramata kasutuseaga objekte nagu maa ei amortiseerita.

Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust, vara lõpliku eemaldamiseni kasutusest. Igal aruandekuupäeval hinnatakse kasutatavate amortisatsioonimäärade, amortisatsioonimeetodi ning lõppväärtuse põhjendatust.

Juhul kui põhivara kaetav väärtus (s.o kõrgem kahest järgnevast näitajast: vara neto müügihind või vara kasutusväärtus) on väiksem tema

bilansilisest jääkmaksumusest, on materiaalse põhivara objektid alla hinnatud nende kaetavale väärtusele.

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 2000

Kasulik eluiga põhivara gruppide lõikes (aastates)

Põhivara grupi nimi	Kasulik eluiga
Ehitised	20
Masinaid ja seadmed	4
Muu materiaalsed põhivarad	4
Immateriaalne põhivara	4

Amortiseeritavate varade puhul hinnatakse vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist. Selliste asjaolude esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust ning võrreldakse seda bilansilise maksumusega.

Väärtuse langusest tekkinud kahjum kajastatakse summas mille võrra vara bilansiline maksumus ületab selle kaetava väärtuse. Vara kaetav väärtus on vara õiglane väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused, või selle kasutusväärtus, vastavalt sellele, kumb on kõrgem. Vara väärtuse languse hindamise eesmärgil hinnatakse kaetavat väärtust kas üksiku varaobjekti või väikseima võimaliku varade grupi kohta, mille jaoks on võimalik rahavoogusid eristada.

Varade allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi kuluna.

Kord alla hinnatud varade puhul hinnatakse igal järgmisel aruandekuupäeval, kas võib olla tõenäoline, et vara kaetav väärtus on vahepeal tõusnud (v.a firmaväärtus, mille allahindlusi ei tühistata). Allahindluse tühistamist kajastatakse aruandeaasta kasumiaruandes põhivara allahindluse kulu vähendamisenä.

Rendid

Kapitalirendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule.

Muud rendilepingud kajastatakse kasutusrendina.

Kapitalirenti kajastatakse bilansis vara ja kohustisena renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksede miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on madalam. Rendimaksed jaotatakse finantskuluks (intressikulu) ja kohustise jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustise jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirendi tingimustel renditud varad amortiseeritakse sarnaselt omandatud põhivaraga, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhte kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem. Kapitalirendi lepingute sõlmimisega otseselt kaasnevad rentniku poolt kantavad esmased otsekulutused kajastatakse renditava vara soetusmaksumuse koosseisus.

Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

Kasutusrendi tingimustel väljarenditud vara kajastatakse bilansis tavakorras, analoogselt põhivaraga. Väljarenditavat vara amortiseeritakse lähtudes Sihtsütuses sama tüüpi varade osas rakendatavatest amortiseerimis põhimõtetest. Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tuluna. Kasutusrendi lepingute sõlmimisega otseselt kaasnevad esmased kulutused kajastatakse rendileandja bilansis varana (renditava varaga samal kirjel) ja amortiseeritakse kulusse rendiperioodi jooksul proportsionaalselt renditulu kajastamisega.

Finantskohustised

Kõik finantskohustised (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad ning muud lühi- ja pikaajalised võlakohustised) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil.

Lühiajaliste finantskohustiste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustisi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas. Pikaajaliste finantskohustiste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglasest väärtusest (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustistelt intressikulu kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Finantskohustis liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates aruandekuupäevast; või Sihtasutusel pole tingimusteta õigust kohustise tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast aruandekuupäeva. Laenukohustisi, mille tagasimakse tähtaeg on 12 kuu jooksul aruandekuupäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast aruandekuupäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalistena. Samuti kajastatakse lühiajalistena laenukohustisi, mida laenuandjal oli õigus aruandekuupäeval tagasi kutsuda laenulepingus sätestatud tingimuste rikkumise tõttu.

Annetused ja toetused

Tegevuse sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui

- finantseerimine on laekunud või selle laekumine on praktiliselt kindel
- finantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud

Sihtfinantseerimisega kaasnevaid võimalikke kohustisi kajastatakse aruandes eraldiste või potentsiaalsete kohustistena.

Varade sihtfinantseerimise korral võetakse sihtfinantseerimise abil soetatud vara bilansis arvele tema soetusmaksumuses.

Vara soetamiseks saadud sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui

- finantseerimine on laekunud või selle laekumine on praktiliselt kindel
- finantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud

Mitterahalisel sihtfinantseerimisel võetakse saadud vara bilansis arvele tema õiglases väärtuses. Sihtfinantseerimine, mida saadakse eelmistel perioodidel tekkinud kulude eest või millega ei kaasne täiendavaid tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse tuluna perioodis, millal sihtfinantseerimine aset leidis.

Mittesihtotstarbelised annetused ja toetused kajastatakse tuluna hetkel, mil need on laekunud või nende laekumine on praktiliselt kindel.

Tulud

Tulu kaupade müügist kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglases väärtuses, võttes arvesse kõiki tehtud allahindlusi ja soodustusi. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid on läinud üle müüjalt ostjale, müügitulu ja tehinguga seotud kulu on usaldusväärselt määratav ning tehingust saadava tasu laekumine on tõenäoline. Tulu teenuse müügist kajastatakse teenuse osutamise järel, või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist.

Kulud

Kulud on kajastatud tekkepõhiselt, tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes.

Seotud osapooled

SA Eestimaa Looduse Fond aastaaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks:

- tütarettevõtja;
- juhatuse ja nõukogu liikmed;
- eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudmeetodil - põhitegevuse rahavoogude leidmisel on korrigeeritud põhitegevuse tulemit, elimineerides mitterahaliste tehingute mõju ja põhitegevusega seotud käibevarade ning lühiajaliste kohustiste saldode muutused.

Sihtasutuse põhitegevuse rahavooks loetakse tema põhikirjaliste eesmärkide teostamise käigus tekkinud rahavoogu.

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustiste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmsid aruandekuupäeva ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2025	31.12.2024
PayPal konto	0	39
Sularaha kassas	2 648	2 553
Arvelduskontod	577 723	409 215
Kuni 3-kuulised tähtajalised hoiused	45 100	100 000
Kokku raha	625 471	511 807

Raha arvelduskontodel ja tähtajalistel hoiustel sisaldab ettemakseid sihtfinantseeritavates projektides kasutamiseks perioodil 2026.

Lisa 3 Lühiajalised finantsinvesteeringud (eurodes)

	Kokku	
	Muud	
31.12.2023	488 000	488 000
Soetamine	450 000	450 000
Müük müügihinnas või lunastamine	-488 000	-488 000
31.12.2024	450 000	450 000
Müük müügihinnas või lunastamine	-450 000	-450 000
31.12.2025	0	0

Seisuga 31.12.2024 on muu lühiajalise finantsinvesteeringuna kajastatud korrigeeritud soetusmaksumuses tähtajalised hoiused, mille lepingud lõppesid aprillis-mais 2025. Tähtajalistel hoiustel hoitakse rahastajate ettemakseid sihtfinantseeritavates projektides kasutamiseks perioodil 2025-2026.

Lisa 4 Nõuded ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2025	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	764	764	
Ostjatelt laekumata arved	764	764	
Muud nõuded	513	513	
Intressinõuded	513	513	
Ettemaksed	3 186	3 186	
Tulevaste perioodide kulud	3 186	3 186	
Sihtfinantseerimise nõuded	193 872	193 872	13
Kokku nõuded ja ettemaksed	198 335	198 335	
	31.12.2024	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	15 358	15 358	
Ostjatelt laekumata arved	15 358	15 358	
Muud nõuded	3 334	3 334	
Intressinõuded	3 334	3 334	
Ettemaksed	3 431	3 431	
Tulevaste perioodide kulud	3 431	3 431	
Sihtfinantseerimise nõuded	159 090	159 090	13
Kokku nõuded ja ettemaksed	181 213	181 213	

31.12.2025 seisuga on tulevaste perioodide kuluna kajastatud ettemaksed bürooruumide rendi ning järgneva aruandeperioodi kindlustuse, terviseedenduse ja perioodika kulude eest. Sihtfinantseerimise nõuetena on kajastatud nõuded aruandeaastal tehtud projektide kulude eest, vt lisa 13.

Lisa 5 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad
(eurodes)

	31.12.2025		31.12.2024	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Käibemaks	0	211	0	1 579
Üksikisiku tulumaks	0	17 480	0	18 758
Erisoodustuse tulumaks	0	248	0	91
Sotsiaalmaks	0	33 338	0	33 578
Kohustuslik kogumispension	0	1 731	0	1 519
Töötuskindlustusmaksed	0	2 082	0	2 185
Intress	0	1	0	0
Ettemaksukonto jääk	0		0	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	0	55 091	0	57 710

Vt lisa 11.

Lisa 6 Tütarettevõtjate aktsiad ja osad
(eurodes)

Tütarettevõtjate aktsiad ja osad, üldine informatsioon					
Tütarettevõtja registrikood	Tütarettevõtja nimetus	Asukohamaa	Põhitegevusala	Osaluse määr (%)	
				31.12.2024	31.12.2025
11043521	ELF Ring OÜ	Eesti	keskkonnakonsultatsioonid	100	100

Tütarettevõtjate aktsiad ja osad, detailne informatsioon:			
Tütarettevõtja nimetus	31.12.2024	Kasum(kahjum) kapitaliosaluse meetodil	31.12.2025
ELF Ring OÜ	11 019	-12	11 007
Kokku tütarettevõtjate aktsiad ja osad, eelmise perioodi lõpus	11 019	-12	11 007

Lisa 7 Kinnisvarainvesteeringud

(eurodes)

Soetusmaksumuse meetod			
			Kokku
	Maa	Ehitised	
31.12.2023			
Soetusmaksumus	856	52 852	53 708
Akumuleeritud kulum	0	-37 053	-37 053
Jääkmaksumus	856	15 799	16 655
Amortisatsioonikulu	0	-1 056	-1 056
31.12.2024			
Soetusmaksumus	856	52 852	53 708
Akumuleeritud kulum	0	-38 109	-38 109
Jääkmaksumus	856	14 743	15 599
Amortisatsioonikulu	0	-1 056	-1 056
31.12.2025			
Soetusmaksumus	856	52 852	53 708
Akumuleeritud kulum	0	-39 165	-39 165
Jääkmaksumus	856	13 687	14 543

	2025	2024
Kinnisvarainvesteeringutelt teenitud renditulu	27 701	27 266
Kinnisvarainvesteeringute otsesed haldamiskulud	-1 124	-732

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud ELF-ile kuuluvad bürooruumid Tartus. Alates veebruarist 2009 oli sõlmitud kinnisvara üürile andmise leping tähtajaga 31.jaanuar 2024. Alates 01.veebruar 2024 on sõlmitud bürooruumide üürimiseks leping tähtajaga 31. jaanuar 2034. Vt. lisa 9, 15 ja 17.

Lisa 8 Materiaalsed põhivarad

(eurodes)

							Kokku
	Maa	Ehitised			Masinad ja seadmed	Muud materiaalsed põhivarad	
			Transpordivahendid	Muud masinad ja seadmed			
31.12.2023							
Soetusmaksumus	5 641	32 498	104 302	29 789	134 091	106 484	278 714
Akumuleeritud kulum	0	-14 377	-103 932	-28 849	-132 781	-62 939	-210 097
Jääkmaksumus	5 641	18 121	370	940	1 310	43 545	68 617
Amortisatsioonikulu	0	-649	-120	0	-120	-25 273	-26 042
31.12.2024							
Soetusmaksumus	5 641	32 498	104 302	29 789	134 091	106 484	278 714
Akumuleeritud kulum	0	-15 026	-104 052	-28 849	-132 901	-88 212	-236 139
Jääkmaksumus	5 641	17 472	250	940	1 190	18 272	42 575
Amortisatsioonikulu	0	-648	0	0	0	-18 272	-18 920
31.12.2025							
Soetusmaksumus	5 641	32 498	104 302	29 789	134 091	106 484	278 714
Akumuleeritud kulum	0	-15 674	-104 052	-28 849	-132 901	-106 484	-255 059
Jääkmaksumus	5 641	16 824	250	940	1 190	0	23 655

2024. ja 2025. aastal põhivara oste ega müüke ei toimunud.

Lisa 9 Kasutusrent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rendileandja

	2025	2024	Lisa nr
Kasutusrenditulu	35 396	33 320	15
Rendile või üürile antud varade bilansiline jääkmaksumus			
Kinnisvarainvesteeringud	14 543	15 599	
Kokku	14 543	15 599	

Kasutusrendituluna 2025. aastal on kajastatud:
kinnisvarainvesteeringult teenitud renditulu 27 701 eurot (vt lisa 7), kinnisvara üürimisest saadud tulu 1964 eurot ja ELFi sõidukite väljarent 5 731 eurot.
Kasutusrendituluna 2024. aastal on kajastatud:
kinnisvarainvesteeringult teenitud renditulu 27 266 eurot (vt lisa 7) ja ELFi sõidukite väljarent 6 054 eurot.

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2025	2024	Lisa nr
Kasutusrendikulu	45 034	38 393	16,17

Kasutusrendikuluna on kajastatud bürooruumide, bürootehnika, raamatupidamistarkvarade ja dokumendihaldustarkvara rendikulud.

Lisa 10 Laenukohustised
(eurodes)

	31.12.2025	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta			
Pikaajalised laenud							
STIFTELSEN VARLDSNATURFONDEN WWF	66 303	0	66 303	0	3.3%	EUR	28.08.2027
STIFTELSEN VARLDSNATURFONDEN WWF	58 243	0	58 243	0	3.3%	EUR	18.12.2027
STIFTELSEN VARLDSNATURFONDEN WWF	140 332	0	140 332	0	3.3%	EUR	04.07.2028
Pikaajalised laenud kokku	264 878	0	264 878	0			
Laenukohustised kokku	264 878	0	264 878	0			

	31.12.2024	Jaotus järelejäänud tähtaja järgi			Intressimäär	Alusvaluuta	Lõpptähtaeg
		12 kuu jooksul	1 - 5 aasta jooksul	üle 5 aasta			
Pikaajalised laenud							
STIFTELSEN VARLDSNATURFONDEN WWF	64 185	0	64 185	0	3.3%	EUR	28.08.2027
STIFTELSEN VARLDSNATURFONDEN WWF	56 383	0	56 383	0	3.3%	EUR	18.12.2027
Pikaajalised laenud kokku	120 568	0	120 568	0			
Laenukohustised kokku	120 568	0	120 568	0			

2024 jooksul on sõlmitud 36 kuuline laenuleping WWF Rootsi allorganisatsiooniga. Antud lepingu raames rahastatakse BaltCop projekti läbiviimise kulusid, mis hiljem tasaarveldatakse laenuandja poolt pearahastajale esitatavate nõuetega. Laen on saadud intressimääraga 0%-ga ja diskonteeritud 3,3% määraga. Kokku saadi 2024. aastal laenu summas 132 047 eurot. Diskonteerimisest saadi 2024. aastal intressitulu summas 12 255 eurot ja arvestati intressikulu summas 776 eurot. 2025. aastal saadi laenu kokku 152 177 eurot. Diskonteerimisest saadi 2025. aastal intressitulu summas 14 123 eurot ja arvestati intressikulu summas 6 257 eurot.

Lisa 11 Võlad ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2025	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	24 518	24 518	
Võlad töövõtjatele	48 283	48 283	12
Maksuvõlad	55 091	55 091	5
Kokku võlad ja ettemaksed	127 892	127 892	
	31.12.2024	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	6 769	6 769	
Võlad töövõtjatele	43 946	43 946	12
Maksuvõlad	57 710	57 710	5
Kokku võlad ja ettemaksed	108 425	108 425	

Lisa 12 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2025	31.12.2024	Lisa nr
Töötasude kohustis	42 632	38 755	
Puhkusetasude kohustis	5 237	4 746	
Töötajate nõuded kulude eest	414	445	
Kokku võlad töövõtjatele	48 283	43 946	11

Töötasude kohustisena on kajastatud detsembri eest arvestatud tasud, mis kuulusid väljamaksmisele järgmise aasta jaanuaris. Puhkusetasude kohustis on arvestatud kasutamata puhkusepäevade inventuuri alusel.

Lisa 13 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused

(eurodes)

	31.12.2023		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruan-des	31.12.2024	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Euroopa Liidu toetused (LIFE)	42 372	30 582	152 377	15 263	132 733	18 878	41 996
Keskkonnainvesteeringute Keskus	12 644	6 127	171 549	-4 376	195 150	25 741	0
World Wide Fund for Nature	5 278	5 367	57 369	0	72 147	22 996	8 308
Svenska Postkodstifelsen	0	21 616	0	0	0	0	21 616
Sigrid Rausing Trust	0	73 698	90 123	-1 945	77 274	0	84 602
EKO Sihtkapital	0	0	11 321	-64	11 257	0	0
Aktiivsete Kodanike Fond	1 728	0	3 265	0	1 537	0	0
Muud riiklikud toetused	20 000	0	45 080	0	25 080	0	0
Euroopa Liidu muud fondid	24 128	666 428	291 294	16 956	520 006	90 475	521 018
Muud projektid	200 000	144 383	306 800	4 376	104 946	1 000	142 861
Sihtotstarbelised annetused	0	19 229	45 715	0	46 730	0	18 213
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	306 150	967 430	1 174 893	30 210	1 186 860	159 090	838 614
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	306 150	967 430	1 174 893	30 210	1 186 860	159 090	838 614
	31.12.2024		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruan-des	31.12.2025	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Euroopa Liidu toetused (LIFE)	18 878	41 996	83 903	0	106 703	25 533	25 851
Keskkonnainvesteeringute Keskus	25 741	0	146 924	0	136 591	15 409	0
World Wide Fund for Nature	22 996	8 308	126 165	0	201 293	89 816	0
Svenska Postkodstifelsen	0	21 616	0	0	0	0	21 616
Sigrid Rausing Trust	0	84 602	0	-4 000	80 602	0	0
Euroopa Liidu muud fondid	90 475	521 018	466 597	0	742 609	55 194	209 726
Muud projektid	1 000	142 861	7 181	3 771	102 855	7 920	57 877
Sihtotstarbelised annetused	0	18 213	54 807	-4	42 539	0	30 478
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	159 090	838 614	885 577	-233	1 413 192	193 872	345 548
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	159 090	838 614	885 577	-233	1 413 192	193 872	345 548

Veerus "Tagasi makstud" on kajastatud projektipartneritele edasi makstud summad nende poolt tehtud kulude eest projektides ja lisaks aruandeaastal erinevate projektide vahel ümberkantud summad.

Kohustis seisuga 31.12.2025 on lühiajaline.

Kohustis seisuga 31.12.2024 jaotub lühiajaliseks summas 831 469 eurot ja pikaajaliseks summas 7 145 eurot.

Vt lisad 4 ja 14.

Lisa 14 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2025	2024	Lisa nr
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	1 413 192	1 186 860	13
Mittesihtotsatabelised annetused ja toetused	54 826	58 019	
Kokku annetused ja toetused	1 468 018	1 244 879	

Kõik saadud annetused ja toetused on rahalised.

Lisa 15 Tulu ettevõtlusest

(eurodes)

	2025	2024	Lisa nr
Looduskaitseelised ekspertiisid	29 681	24 830	
Looduskaitseelised talgureisid	18 287	14 648	
Ruumide rendilaendamine	29 665	27 266	9
Sõidukite rendileandmine	5 731	6 054	9
Kaupade müük	310	171	
Reklaamilepingud	524	29 071	
Muud teenused	277	1 256	
Kokku tulu ettevõtlusest	84 475	103 296	

Lisa 16 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud (eurodes)

	2025	2024	Lisa nr
Transpordikulud	16 583	21 620	
Üür ja rent	40 709	36 527	9
Mitmesugused bürookulud	11 386	10 699	
Lähetuskulud	18 985	20 660	
Koolituskulud	528	1 608	
Tööjõukulud	738 464	739 466	18
Sisseostetud tööd ja teenused	432 965	119 734	
Kommunikatsioon, trükised	15 421	34 438	
Sotsiaalmeedia, koduleht, reklaam	13 165	32 684	
Seminaride, koolituste korraldamine	88 880	98 106	
Töövahendid	15 539	14 183	
Sidekulud	3 482	3 037	
Juriidilised kulud	12 766	5 333	
Makstud stipendiumid	2 500	1 000	
Muud	11 349	37 620	
Kokku sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	1 422 722	1 176 715	

2025. aastal on kodulehtede kulude all sh kajastatud alljärgnevad sihtfinantseeritavad kulud kodulehtedele:

- ELF kodulehekülje kulud summas 611 eurot.

2025. aastal on sotsiaalmeedia kulude all sh kajastatud alljärgnevad sihtfinantseeritavad sotsiaalmeedia kulud:

- Sigrid Rausing Fond poolt rahastatud looduskaitseks sotsiaalmeediakampaaniad summas 2 196 eurot.

2024. aastal on kodulehtede kulude all sh kajastatud alljärgnevad sihtfinantseeritavad kulud kodulehtedele:

- ELF kodulehekülje kulud summas 4 747 eurot;
- toidufoor.ee kodulehekülje valmistamiseks summas 7 507 eurot.

2024. aastal on sotsiaalmeedia kulude all sh kajastatud alljärgnevad sihtfinantseeritavad sotsiaalmeedia kulud:

- WWF poolt rahastatud projekti EAT4CHANGE projekti raames kestliku toidu teemalised teavitused summas 7 027 eurot;
- Sigrid Rausing Fond poolt rahastatud looduskaitseks sotsiaalmeediakampaaniad summas 2 712 eurot.

Lisa 17 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2025	2024	Lisa nr
Üür ja rent	4 325	1 866	9
Mitmesugused bürookulud	2 152	4 420	
Lähetuskulud	443	252	
Koolituskulud	0	43	
Riiklikud ja kohalikud maksud	108	33	
Koduleht, sotsiaalsead, reklaam	651	9 433	
Meediamonitoring	482	1 554	
Perioodika	219	2 431	
Infomaterjalid, töövahendid	252	2 124	
Üritused, koosolekud	4 191	10 756	
Müügikaubad	245	148	
Kulud transpordivahenditele ja kütus	11 237	19 172	
Sidekulud	510	1 091	
Terviseedendus, töökaitse	1 686	3 611	
Teaduspargi 9 kulud	1 124	732	7
Panga teenustasud	219	228	
Liikmemaksud	675	120	
Ekspertide teenused	21 303	25 012	
Muud	2 398	5 140	
Kokku mitmesugused tegevuskulud	52 220	88 166	

Mitmesuguste tegevuskuludena on kajastatud üldvahendite ja tasuliste teenuste osutamisel tehtud kulud.

Lisa 18 Tööjõukulud

(eurodes)

	2025	2024	Lisa nr
Palgakulu	618 434	641 558	
Sotsiaalmaksud	206 524	213 814	
Erisoodustused	2 272	2 391	
Kokku tööjõukulud	827 230	857 763	
Sellest kajastatud sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsese kuluna	738 464	739 466	16
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	22	22	

Tööjõukuludesse on arvestatud ka töövõtulepingute ja juhatuse liikme lepingute alusel makstud tasud.

2025. aastal maksti töövõtulepingute alusel koos maksudega 29 732 eurot.

2024. aastal maksti töövõtulepingute alusel koos maksudega 29 476 eurot.

Juhatusle makstud tasud on kajastatud lisas 19.

Lisa 19 Seotud osapooled

(eurodes)

MÜÜDUD	2025	2024
	Teenused	Teenused
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	1 704	0
Kokku müüdnud	1 704	0

OSTETUD	2025	2024
	Teenused	Teenused
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	11 359	3 994
Kokku ostetud	11 359	3 994

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2025	2024
Arvestatud tasu	123 569	127 099

Tegevjuhtkonna tasudena on arvestatud juhatuse liikmetele töölepingute ja juhatuse liikme lepingute alusel makstud tasud.

Nõukogu liikmetele juhtimise teenuse eest tasusid ei arvestatud ega muid soodustusi ei antud.

2025. aastal on ostetud keskkonnaalaseid õigusabi teenuseid Sihtasutuselt Keskkonnaõiguse Keskus summas 11 179 eurot ja müüdnud neile ruumide renditeenuseid summas 1704 eurot. MTÜ-lt Matsalu Loodusfilmide Festival soetati festivalipileteid summas 180 eurot.

2024. aastal on ostetud keskkonnaalaseid õigusabi teenuseid Sihtasutuselt Keskkonnaõiguse Keskus summas 3 514 eurot. MTÜ-lt Metsküla kool renditi ruume summas 480 eurot.

Lisa 20 Sündmused pärast aruandekuupäeva

Aruande koostamise kuupäeva seisuga on pooleli õiguslik vaidlus seoses Kikepera taastamistööde projektiga. Tallinna Halduskohtu 10. detsembri 2025. a määrusega olid Kikepera looduskaitsealal taastamistööd 30-päevase esialgse õiguskaitse korras peatatud. 9. jaanuaril 2026. a tühistas kohus esialgse õiguskaitse enamikul taastamisalast. Edasise kohtuvaidluse ajaks peatati tööd üksnes kohtusse pöördunud ettevõtetele kuuluva maatükiga piirneval alal, suurusega 95 hektarit (3% taastamisalast). Lisaks paigaldatakse kohtu otsusel kaebajate kinnistule ja lähistele veetaseme seire, et tõendada mõju puudumine või olemasolu (veetaseme seire koostöös Tartu Ülikooliga paigaldatud 30.04.2026). Kohus otsustas kaebuse menetlusse võtta. Kolmanda isiku ja haldusorganina kaasati menetlusse ELF, RMK, Maa- ja Ruumiamet, Tartu Ülikool ja Saarde vald.

Peale kaebajate pöördumist Saarde valla poole, alustas vald 15. jaanuaril 2026 haldusmenetluse, paludes ELFilt kirjalikku selgitust, milles peab põhjendama ehitusloa ja ehitusteatise taotluse esitamata jätmist ning pakkuma kehtivast õigusest lähtuva võimaliku lahenduse. Ühtlasi kohustades ELF-i peatama ehitustegevuse Saarde vallas. Seetõttu taastamistööd ei jätkatud, need peatati kuni selguse saamiseni algatatud haldusmenetluses.

ELF saatis 16.02.2026 oma seisukohad, mille koostamisel konsulteerisime SA Keskkonnaõiguse Keskuse ja Advokaadibürooga Rask. Juristid, kellega ELF konsulteeris, on seisukohal, et taastamistööde puhul on tegemist maaparandussüsteemidega seotud töödega, mis on maaparandusseaduse kohaldamisalas. Seetõttu ei kuulu taastamistööd ehitusseaduse kohaldamisalasse ja kohaliku omavalitsuse pädevusse. Mis vastab ka senisele praktikale märgalade taastamistööde tegemisel ja loastamisel nii Eestis tervikuna kui ka varasematel töödel Saarde vallas. Sarnane on Tallinna halduskohtu esialgne seisukoht vastavalt 20. märtsil 2026 antud kohtumäärusele: „Kohus on jätkuvalt pigem seda meelt, et vaidlusalused taastamistööd hõlmavad maaparandussüsteemide rekonstrueerimist, mille lubamine peaks toimuma MaaParS alusel ja seega jääb väljapoole valla üldist ehitusseadustiku järgset pädevust. /--/ Siiski ei võta kohus praeguses menetlusstaadiumis selles küsimuses lõplikku seisukohta.“

Aruande esitamise kuupäeva seisuga on arutelu õiguslike küsimuste üle vallaga veel pooleli. Samuti jätkub kohtumenetlus. Kikepera taastamistööde projekti WaterLANDS rahastaja ja partneritega on arutamisel projektiperioodi võimalik pikendamine, et vajalikeks tegevusteks lisaaega saada. Projekti rahastajaga on kooskõlastatud taastamistööde mahu võimalik muutumine ning taastamistööde õigusliku selguse saamiseks vajalike tegevuste ja kulude lisandumine. Sellest tulenevalt ei kaasne Kikepera taastamistööde peatamise ja õigusvaidlusega olulisi riske ELF-i majandustulemustele.